

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
5 ballıq zəlzələlər:
daha güclünün
xəbərcisi,
yoxsa?
yazısı səh.4-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 25 avqust 2023-cü il Cümə № 149 (8285) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Ya reintegrasiya, ya da reintegrasiya!.. "Şeytan yuvası"nda nə baş verir?

Xankəndi ilə bağlı "yol xəritəsi" asta-asta reallaşır; tələk yığını rezil vəziyyətdə...

yazısı səh.3-də

Kaspik "Laçın" postuna gəlir: ATƏT-in, nəhayət, bir faydalı işini görəcəyikmi? - 2 rəy

yazısı səh.9-də

Priqojinin "vaqner" çiləri 2-ci Qarabağ savaşında ermənilərə belə dəstək vermişdi

yazısı səh.6-də

Fidan Ukrayna və Rusiyaya gedir - Ərdoğanın son "Taxıl sazişi" həmləsi

yazısı səh.10-də

Sensasiya: "Qərb Rusiyanın dağılmasını istəmir" - Bəs SSRİ-nin çöküşü nə idi...

yazısı səh.14-də

Düşməne göz dağı milli PUA-larımız - yerli dron istehsalı nə yerdə?

yazısı səh.15-də

Avropada bitməyən anti-Quran rəzaləti - 60 ölkə eyni vaxtda bu addımı atsa...

yazısı səh.11-də

Koronavirusun mənşəyi dəqiqləşdi: süni deyilmiş, amma...

yazısı səh.11-də

Ceyhun Məmmədov: "Erməni kilsəsi xristian dəyərlərindən uzaqlaşmış..."

yazısı səh.13-də

Laçında kinostudiya fəaliyyətə başlayır - Peşəkarların gözləntisi

yazısı səh.15-də

BÜTÜN XİLAS YOLLARI BAKIYA APARIR... XANKƏNDİ SEPARATÇILARINA SON "EV TAPŞIRIĞI"

Oyunu biz başlarıq, biz bitirərik! **Rusiyalı politoloq:** "Ermənistan və erməni icması muxtariyyətdən sui-istifadə etdi, Bakı niyə öz dövlətçiliyi altına bu minanı qoymalıdır ki..."

yazısı səh.8-də

Moskva yaxın qonşuları yenə hədələdi - Azərbaycanın NATO-da nə işi?

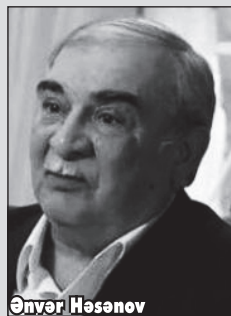
Bakıdan reaksiyalar: nə Azərbaycan Gürcüstandır, nə də Qarabağ Abxaziya və ya Osetiya; analitiklərin şərh

yazısı səh.5-də

Elman Məmmədov:
"Ermənilərə bir yol verməliyik: o da Qarabağdan Ermənistan istiqamətinə"

yazısı səh.7-də

Xalq artisti:
"Saqallılara görə evdə otururam, çölə-bayıra çıxmıram"

yazısı səh.12-də

Əhməd Qəşəmoğlu:
"Zorakılıqla üzləşən qadının polisə müraciətinə mən də pis baxıram"

yazısı səh.13-də

Bu meyvələrin şirəsi iflic riskini sıfırlayır - Cəmi 1 stəkan içmək kifayətdir

Ürək xəstəliyi üçün ən çox görülən risk faktorlarından biri yüksək qan təzyiqidir. Qan təzyiqi müalicə edilmədikdə çox ciddi sağlamlıq problemlərinə, hətta iflicə səbəb ola bilər. Bu vəziyyətin qarşısını almaq üçün kalium mənbələrindən kömək almaq mütləqdir.

Harvard Xalq Sağlamlığı Məktəbinin fikrincə, pəhriziniz qan təzyiqini nəzarət altında saxlamaq üçün əla bir yoldur və burada xüsusilə bu dörd şirə rol oynayır.

Musavat.com xəbər verir ki, mineral qan təzyiqini yüksəldən natriumun bədənə çıxarılmasına kömək ediyi üçün kaliumla zəngin qida və içkilərdən istifadə etmək tövsiyə olunur. Nə qədər çox kalium istehlak etsəniz, bədən sidiklə daha çox natrium çıxara bilər. Bu, qan damarlarının divarlarını rahatlamağa kömək edir, qan təzyiqini daha da aşağı salır. Harvard Xalq Sağlamlığı Məktəbi bunu belə izah edir: "Natrium və kalium qan təzyiqinin və sağlam üreyni tənzimlənməsində mühüm rol oynayan bir-biri ilə əlaqəli iki mineraldır. Az duzlu qidalar və daha çox kaliumla zəngin qidalar yemək ürək-damar xəstəlikləri riskini əhəmiyyətli dərəcədə azalda bilər".

Kalium bir çox qidada, xüsusilə meyvə, tərəvəz, paxlalar və az yağlı süd məhsullarında olur. Medical News Today yazır ki, dörd yüksək mineralı meyvə içkisi var; bunlar marakuyya (passion), nar, portağal və naringidən təzə sıxılıb hazırlanmış şirələrdir. Bu meyvə şirələrindən gündə 1 stəkan içmək iflic riskini kəskin şəkildə azaldır. Hər bir içkinin standart stəkanında aşağıdakı miqdarlar var:

Marakuyya (passion) şirəsi - 687 mq kalium

Nar şirəsi - 533 mq

Portağal suyu - 496 mq

Naringi suyu - 440 mq.

Müqayisə üçün bildirik ki, böyük bir mineral mənbəyi kimi göstərilən bananlarda təxminən 358 mq mineral var. Özünü tamamilə yaxşı hiss etsəniz belə, qan təzyiqinizi mütləq olaraq yoxlamaq vacibdir. Britaniya Ürək Fondu (BHF) yüksək qan təzyiqinin "nadir hallarda nəzərəcarpan simptomlara malik olduğunu" söyləyə də, aşağıdakılar bu problemin əlaməti ola bilər:

Nəfəs darlığı

Baş ağrıları

Bulanıq görmə

Burun qanaxması

Sinə ağrısı

Başgicəllənmə

Yeməyini bəyənmediyi üçün kişini öldürdü

Sverdlovsk vilayətinin Zareçni şəhərində kişi qonşusunu öldürməkdə ittiham olunub. İstintaqın məlumatına görə, tərəflər arasında kimin toyuq ətini daha dadlı bişirməsi ilə bağlı münaqişə yaranıb.

Lent.az Rusiya KİV-ə istinadla bildirir ki, fevralın 21-də Klara Setkin küçəsində yerləşən kirayədə yaşadığı mənzildə kişi 3 otaq yoldaşı ilə spirtli içki qəbul edib. Digər yoldaşlar dincəlməyə gedəndə yerdə qalan iki dost arasında toyuq ətini bişirmək bacarığı ilə bağlı mübahisə yaranıb. Belə ki, tərəflərdən biri digərinin yeməyini bəyənməyəcəyini deyib.

Zərərçəkmiş kişini itələyərək mətbəxdən çıxıb. Təqsirləndirilən şəxs onun arxasınca otağa daxil olub və o, mətbəxdən götürdüyü bıçaqla onun boynuna zərər bəsləyib.

Yaralı aldığı xəbərdən öləndə cinayətkar digər iki qonşusunu yuxudan oyadaraq, onlardan mənzili tərk etmələrini istəyib və özünü yandıraraq. Yanğın nəticəsində evə də ciddi ziyan dəyib.

Təqsirkar adam öldürmə və özgənə əmlakına qəsdən zərər vurma maddələri ilə ittiham olunub.

İlham Əliyev Zelenskini təbrik etdi

Prezident İlham Əliyev Ukraynanın Prezidenti Volodimir Zelenskiyə təbrik məktubu ünvanlayıb.

Musavat.com məktubun mətnini təqdim edir:

"Hörmətli cənab Prezident,

Ukraynanın milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi çatdırıram.

Azərbaycan ilə Ukrayna arasında münasibətlərin hazırkı yüksək səviyyəsi xalqlarımızın tarixən təşəkkül tapmış sıx dostluq və qarşılıqlı hörmət ənənələrindən irəliləyir. Bu iradədən qaynaqlanan və möhkəm təməllər

üzərində qurulan dövlətlərarası əlaqələrimizin birgə səylərimizlə dinamik inkişaf edərək yeni mərhələyə yüksəlməsi məmnunluq doğurur. Azərbaycan-Ukrayna əlaqələrinin keçən ilin yanvarında Ukraynaya səfərim zamanı imzaladığımız Birgə Bəyannamədə öz əksini tapmış məram və məqsədlərə uyğun olaraq bundan sonra da inkişaf edəcəyinə inanıram.

Cari ilin iyununda Kişinevə Sizinlə görüşümüzü, Azərbaycan-Ukrayna ikitərəfli əlaqələri ətrafında apardığımız fikir mübadiləsini ən xoş təəsüratlarla xatırlayıram.

Azərbaycan BMT Nizamnaməsinə, beynəlxalq hüquq norma və prinsiplərinə daim sadıq qalaraq bütün

dövlətlərin, o cümlədən Ukraynanın suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət edir. Biz Ukrayna xalqına humanitar yardım məsələlərini daim diqqətdə saxlayır, bundan sonra da lazımı yardım göstərməyə hazır olduğumuzu bildiririk.

Əminəm ki, xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq Azərbaycan ilə Ukrayna arasında dostluq münasibətlərinin genişlənməsi, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımızın möhkəmlənməsi yolunda birgə səylərimizi bundan sonra da ardıcıl şəkildə davam etdirəcəyik.

Bu bayram günündə Sizə ən xoş arzularımı çatdırır, dost Ukrayna xalqına sülh və əmin-amanlıq diləyirəm".

Əhaliyə xəbərdarlıq edildi - Avqustun 25-i səhərdən 26-sı səhərdək...

Bakıda və Abşeron yarımadasında avqustun 25-i səhərdən 26-sı səhərdək bəzi yerlərdə aralıq yağış yağacağı gözlənilir.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, yarımadanın ayrı-ayrı yerlərində leysan xarakterli olacağı ehtimalı var.

Şimal-şərq küləyi aralıq 15-18 m/s-dək güclənəcək. Havanın temperaturu ötən günlərlə müqayisədə 4-6° aşağı enərək maksimal temperatur 27-30° isti olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında bir neçə gün davam edən isti hava şəraitindən sonra avqustun 24-ü axşam şimal və qərb rayonlarından başlayaraq 27-dək hava şəraitinin qeyri-sabit keçəcəyi, aralıq yağış yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli intensiv və güclü olacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Şərq küləyi ayrı-ayrı yerlərdə aralıq 20-25 m/s-dək güclənəcək.

Havanın temperaturu ötən günlərlə müqayisədə 4-7° aşağı enəcək. Çaylarda suluğun artacağı, bəzi dağ çaylarından qisməddətli daşqın və sel keçəcəyi ehtimalı var.

DTK-ya işləmiş ekstrasens Ukraynada müharibənin bitmə tarixini dedi: "2024-cü ilin..."

SSRİ DTK-sı tərəfindən sovet dövründə xüsusilə mürəkkəb cinayətlərin istintaqında iştirak edən tanınmış ekstrasens və loğman Valeri Kustov televiziya verilişi zamanı xüsusi hərbi əməliyyatın (Ukraynadakı müharibənin Rusiyadakı adı) bitmə tarixini açıqlayıb.

Musavat.com xarici mediaya istinadən xəbər verir ki, Kustov bu proqnozu Andrey Malaxovun "Rossiya 1" kanalında yayımlanan proqramında deyib. Ekstrasens studiyada tamaşaçıların suallarını cavablandırır və Rostov sakini Tatyana Onoprienko ondan döyüş əməliyyatlarının nə vaxt bitəcəyini soruşub.

"Proqnozlar mən bilən iş deyil" deyən ekstrasens sonra o, Andrey Malaxovun aydınlaşdırıcı sualına cavab olaraq bildirib ki, Ukraynada xüsusi hərbi əməliyyat, yəni döyüş əməliyyatları 2024-cü ilin martında başa çatacaq.

Krımда Ukrayna bayrağı asıldı

Məlum olduğu kimi, Ukraynanın kəşfiyyat bölmələri xüsusi əməliyyat çərçivəsində Krım yarımadasına daxil olub.

Musavat.com "Unian"a istinadən xəbər verir ki, Ukraynanın Baş Kəşfiyyat İdarəsi xüsusi əməliyyatdan video yayımlayıb.

Bildirilir ki, ukraynalı xüsusi təyinatlılar Olenevka və Mayak yaşayış məntəqələri yaxınlığında sahələ çıxıblar.

Yayılan görüntülərdən ukraynalı hərbiçilərin yarımada ərazisində dövlət bayrağını asdığını görmək mümkündür.

"Bütün tapşırıqlar yerinə yetirilib. Xüsusi əməliyyat başa çatdıqda ukraynalı hərbiçilər itki vermədən hadisə yerini tərk ediblər", - deyər idarənin məlumatında qeyd olunub.

Xəbər verildiyi kimi, Xankəndidə separatçılar Ağdam yolunun açılması ilə bağlı müzakirə aparıblar. Erməni mətbuatının yazdığına görə, baş separatçı Araik Arutyunyan “təhlükəsizlik şurası”nın iclasında bildirib ki, Ağdam yolu ilə ticarətin aparılması barədə qərar qəbul edilib.

O, Ağdam yolu vasitəsilə Xankəndiyə nələrin daxil olacağını da açıqlayıb. Deyib ki, bu yol vasitəsilə tikinti materialları, dizel yanacağı, dərmanlar daxil olacaq, ərzaq isə Rusiya sülhməramlıları tərəfindən Laçın yolu ilə gətiriləcək. Lakin bu, Laçın yolunun tam işlək olacağı anlamına gəlmir. Laçın yolunda hərəkət məhdud olacaq. Qaz və elektrik enerjisi də Azərbaycandan gələcək. Amma bu məsələlər növbəti mərhələdə həllini tapacaq.

“Yeni Müsavat”ın siyasət şöbəsi yazır ki, bundan əlavə, Azərbaycanın tələbi ilə Ağdam-Əsgəran-Xankəndi-Şuşa yolu da istismara veriləcək. İclas iştirakçıları bütün bu məsələlərlə bağlı razılığa gəlmək üçün yaxın vaxtlarda yenidən görüşmək qərarı veriblər.

Lakin az sonra A.Arutyunyanın “mətbuat katibi” Lusine Avanesyan deyib ki, “təhlükəsizlik şurası”nın iclası baş tutmayıb və avqustun 22 və 23-də Arayik müxtəlif dairələrlə yalnız qapalı danışıqlar aparıb. “Heç bir qərar verilməyib, lakin müzakirələr davam edir və Arutyunyan yaxın vaxtlarda yaranmış vəziyyət barədə məlumat yayacaq”, - deyə Avanesyan bildirib. Yəni əslində dolayısıyla müzakirələrin getdiyini təsdiqləyib.

Göründüyü kimi, Azərbaycan dövlətinin “Şeytan yuvası” ilə bağlı “yol xəritəsi” asta-asta reallaşır. Böyük ehtimalla, separatçılar variantların tükəndiyinə və Azərbaycan Ordusunun hər an “təmizləmə əməliyyatı”na başlamağa biləcəyinə tam əmin olublar. Qısa, sərt realılıqla barışmaq zorundadırlar.

Bütün bunları “Laçın” postundan keçid edən erməni tələbə qız Elen Arstamyanın azərbaycanlı jurnalistlərə söylədikləri də sübut edir. Gənc qız sərbəst keçidin təmin olunmasından razılığını ifadə edib, hər şeyin yaxşı olduğunu, azərbaycanlıların göstərdiyi münasibətin normal olduğunu söyləyib. Hərçənd Ermənistanı keçəndən sonra təzyiq altında başqa şeylər danışır. Lakin Xankəndi-Gorus istiqamətində “Laçın” sərhəd-buraxılış məntəqəsindən keçid edən daha bir ermənişilli şəxs sərbəst keçidin təmin olunmasından razılığını bildirib.

Ya reinteqrasiya, ya da reinteqrasiya!.. Xankəndidə nə baş verir?

“Şeytan yuvası” ilə bağlı “yol xəritəsi” asta-asta reallaşır; Ağdam-Xankəndi yolu açılır, Bərdədə görüş gözlənilir, qaz və işıq da biz verəcəyik - təlxək yığını rəzil vəziyyətdə...

Azərbaycanlı jurnalistlərin “Necə idi, sizə hər hansı bir maneə yaradıldımı” sualına Azərbaycan dilində “qəşəng” cavabını verib.

Beləcə, reinteqrasiya əs-lində, yavaş-yavaş da olsa, gedir. Qaz, işıq, su, internet xətləri də Azərbaycan hesabına təmin ediləndən sonra proses sürətlənəcək. İki xalq arasında etimad məsələsi isə, təbii ki, zamana, bir də, yaqın ki, Rusiya faktoruna bağlı məsələdir.

Yada salaq ki, az öncə erməni mediası Qarabağdakı erməni icmasının təmsilçiləri ilə Azərbaycan dövlətinin nümayəndələri arasında Bərdədə tezliklə görüş olacağını anonsunu vermişdi. Bəlkə də bu görüş artıq reallaşmış ki, Araik məsləhətləşmələrə başlayıb. Yəni hələlik ümumi işin xeyrinə təfərrüat açıqlanmır.

Bu arada Avropa İttifaqı Şurasının rəhbəri Şarl Mişel Azərbaycan hakimiyyətinin nümayəndələri ilə Qarabağ icması arasında mümkün qədər tez dialoqa başlamaya çağırış edib. Məlumatı “Azadlıq” radiosuna Brüsseldəki mənbə verib.

Başqa yandan, bəllidir ki, reinteqrasiyaya revansist-radikallarla yanaşı, ikinci ən böyük əngəl Rusiyadır, onun yerdəki hərbi kontingentidir. O zaman Moskvanın bu prosesə qarşı hansı gizli planları və ya ssenariləri ola bilər? Nəhayət, Ağdam-Xankəndi yolu ilə daşınacaq tikinti materialları, dizel yanacağı və dərmanların pulu necə və hansı valyuta ilə ödəniləcək?

Deputat Ceyhun Məmmədov

mədv “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, reinteqrasiya prosesini məntiqi sonluğuna çatdıracağıq. Millət vəkili-nin sözlərinə görə, bu, Vətən müharibəsindəki qələbədən sonra başlayan bir prosesdir və davamı gəlməkdədir. “Təbii ki, separatizmin qalıqları var və reinteqrasiyanın olma-sı üçün ciddi cəhdlə çalışırırlar. İkincisi, Rusiya mün-aqişenin tam həllində maraqlı deyil, bölgədə təsir rıçaqlarını saxlamaq niyyətindədir. Amma biz Qarabağdakı erməni-lərə mesajlar veririk ki, Bərdə və ya Yevlaxda görüşək. Bu görüşün keçirilməsində maraqlı olanlar da var, əleyhinə də tezliklə görüş olacağını anonsunlar da. Digər tərəfdən, reinteqrasiya prosesinə mane olmaq istəyən tək Rusiya deyil, Qərbdə də belə dövlətlər var. Azərbaycan bu təhlükələri nəzərə alaraq addımlarını atır”, - deyə C.Məmmədov vurğuladı.

Onun sözlərinə görə, biz Qarabağdakı sağlam qüvvələrlə müzakirələr aparırıq: “Son hadisələr isə göstərir ki, separatçılar bu prosesə zərər vurmaq üçün hansısa təxribatla əl ata bilirlər. Sərhəddə atəşkəsin pozulması, Qarabağda mövqələrimizin atəşə tutulması da bunu deməyə əsas verir. Amma həm İrəvan, həm Xankəndi separatçıları bilməlidirlər ki, bu təxribatlara Ordumuz layiqli cavab verəcək. Paralel olaraq ermənilərin Qarabağdan çıxmağa başlaması da onların realılıqla barışdığını göstərməkdədir”.

Politoloq Murad Səddədinov “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, məqsədlərə

çatmaq üçün bizi hamar yol gözləmir: “Amma Azərbaycanın təklif etdiyi şərtlər gec-tez öz nəticəsini verəcək. Çünki biz regionda yeni realıq yaratmışıq və dövlətlər bununla razılaşacaqlar. Bunun BMT dinləmələrində bir daha gördük və ermənilərin cəhdləri fayda vermədi. Ermənistanın addımları, şou xarakterli kampaniyaları, xarici mediada uydurma informasiyaları tirajlaması da heç bir effekt vermədi. Artıq xülya ilə yaşayan, vədlərə inanan Qarabağın erməni əhalisi və onlara rəhbərlik edənlər anlayırlar ki, Azərbaycanın şərtlərinə boyun əyməlidirlər”.

M.Səddədinov hesab edir ki, Rusiya bizim addımlara əngəl olmaq üçün müxtəlif cəhdlər edir: “Vardanyanın vasitəsilə bu siyasəti yürüdürlər. Ancaq təsir edə bilmirlər. Rusiya əvvəlki deyil və özünün həddindən çox problemləri mövcuddur. Onun beynəlxalq aləmlə həll etməli olduğu məsələlər var”.

Analitik Elxan Şahinoğlu isə başqa aspektdən məsələyə diqqət çəkir. Ekspertin sözlərinə görə, baş nazir Nikol Paşinyan hökumətin iclasında deyib ki, İrəvan sülh müqaviləsi üzrə yeni təkliflər paketini Bakıya təqdim edib. Onun fikrincə, bu “təqdimatlar” heç nəyi həll etməyəcək, çünki Paşinyan bir tərəfdən Qarabağ daxil Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını bəyan edərkən, digər tərəfdən ərazi bütövlüyünü tanıdığı ölkənin daxili işlərinə qarışır.

“Paşinyan həmin iclasda onu da deyib ki, guya Bakı Xankəndi ilə dialoqdan yayınır. “Ermənistan Dağlıq Qarabağ sakinlərinin hüquq və təhlükəsizlik məsələlərinin beynəlxalq mexanizmlər çərçivəsində müzakirə edilməsini dəstəkləyir” deyən Paşinyan bununla Bakı ilə Xankəndi arasında birbaşa dialoqun əleyhdarı kimi çıxış edir. Paşinyan həqiqətən sülh istəyirsə, Qarabağ separatçıları inandırılmalıydı ki, onlar təmsilçilərini Bakıya, Yevlaxa və ya Bərdəyə göndərsinlər, Ağdam yolunun isti-

fadəsi müzakirə edilsin. Azərbaycan heç müharibədən əvvəl beynəlxalq vasitəçilərin iştirakıyla erməni separatçıları ilə dialoqa getmirdi, müharibədə qələbədən sonra bu, ümumiyyətlə, mümkün deyil. Ona görə də Paşinyanın “beynəlxalq mexanizmlər çərçivəsində müzakirə” təklifinin perspektivi yoxdur. Paşinyan bu tələbindən əl çəkməzsə, Azərbaycanla Ermənistan arasındakı danışıqlarda irəliləyiş olmayacaq”.

Emil SALAMOĞLU,
“Yeni Müsavat”

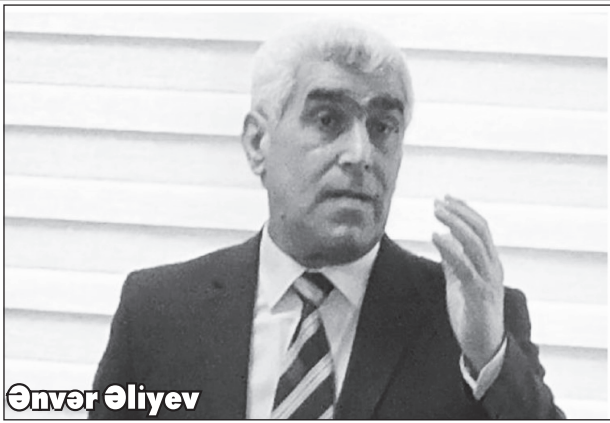
“İrəvan yeni müharibəyə hazırlaşır” - Korotçenko

“İrəvan üçün Qarabağ uğrunda yeni müharibə gözlənilən hadisədir”. Bunu rusiyalı hərbi ekspert, “Milli müdafiə” jurnalının baş redaktoru İqor Korotçenko deyib (Axar.az).

“Analizlər göstərir ki, Ermənistan tərəfi mümkün silahlı münaqişəni real hesab edir. Ona görə də baş verən hər şey silahlı münaqişənin ola biləcəyinə işarədir. Atışma Ermənistan ordusunun Hindistan və İrandan silah, o cümlədən kamikadze PUA-lar, çoxsaylı reaktiv yaylım atəş sistemləri və digər silah növləri alması fonunda baş verir. İrəvan Azərbaycan üzərində real hərbi üstünlüyə nail ola bilməyəcəyini başa düşsə də, hələ də yeni münaqişəyə hazırlaşır”, - Korotçenko bildirib.

Onun sözlərinə görə, Ermənistan davamlı olaraq müna-sibətlərin sülh yolu ilə həlli imkanlarını bağlayır: “Təəssüflər olsun ki, Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin bu yaxınlarda keçirilən görüşündə əldə olunan razılaşmaların nəticə vermədiyini və İrəvan, o cümlədən Qarabağdakı separatçılar tərəfindən qarşısının alındığını görürük. Razılaşmadan praktiki həyata keçirməyə qədər məsafə çox böyük ola bilər. Göründüyü kimi, Ermənistanda revansist qüvvələr kifayət qədər təsirlidir. Qarabağ separatçıların liderləri arasında danışıqlar aparmaq iqtidarında olmayan, dialoqa və Azərbaycanın hüquqi-siyasi məkanına reinteqrasiya məsələlərinə praktiki, ağlabatan yanaşmaya qadir olmayan insanlar var”.

Politoloq sülh şansının hələ də qaldığını bildirib: “Təbii ki, yeni irimiqyaslı toqquşmaların baş verməməsi mümkündür. Prezident İlham Əliyev çıxışlarında vurğuladı ki, onun təklif etdiyi beş sülh prinsipi əsasında bu ilin sonuna kimi Ermənistanla sülh müqaviləsi imzalamaya şansı var. Hansı şansların daha çox olacağını - sülh və ya silahlı münaqişə üçün - biz vəziyyətin inkişafı prosesində artıq öyrənəcəyik. Amma ümumilikdə ən pis ssenariləri, o cümlədən hərbi-siyasi fors-majorları təhlil etmək kifayət qədər həyəcanvericidir. Bu baxımdan Rusiya öz vasitəçilik roluna sadıq qalır və Bakı ilə İrəvanın mövqelərini yaxınlaşdırma bilməsi üçün əlindən gələni edəcək. Təəssüf ki, erməni isteblişmentində heç də hamı buna hazır deyil”.

Ənvər Əliyev

5 ballıq zəlzələlər: daha güclünün xəbərçisi, yoxsa... Seysmoloq: "Regionda orta dərəcəli zəlzələlərin olması gözləniləndir"

● ki gün öncə Türkiyədə Kahramanmaraşda yenidən zəlzələ qeydə alındı. Bu dəfə 5 bal gücündə. Bir gün sonra Bingöl vilayətinin Kiğı rayonunda 4,2 bal gücündə zəlzələ olub. Azərbaycanın cənub bölgəsində - Masallı və Cəlilabad rayonlarının inzibati sərhədində də eyni maqnitudada (5 bal) yeraltı təkan baş verib. Bu ayın əvvəli Lənkəranda, ötən ay isə Xəzərdə orta güclü zəlzələlər olmuşdu.

Dünən Türkiyənin Malatya vilayətinin Yeşilyurt rayonunda zəlzələ baş verib. Məlumatla görə, 5 bal gücündə zəlzələ yeddi kilometr dərinlikdə baş verib. Zəlzələ yerli vaxtla 08:35-də (Bakı vaxtı ilə 09:35 - red.) qeydə alınıb.

Ümumiyyətlə, son vaxtlar Türkiyə, Azərbaycan və İranı əhatə edən coğrafiyada yeraltı təkanlar intensivləşib.

Xatırladaq ki, bu günlərdə **türkiyəli seysmoloq Naci Görür** ölkənin güclü zəlzələlər dövrünə qədəm qoyduğunu söyləyib. "Minimum 7 ballıq zəlzələ olacaq və İstanbulda olan komanda ilə fəlakətin idarə edilməsi mümkün olmayacaq. Zəlzələyə hazırlıqlı olmaq lazımdır", - o bildirib.

Seysmoloqa görə, İstanbulda dağıdıcı zəlzələlərin yüksək ehtimalı ilə bağlı səlahiyyətli şəxslərə dəfələrlə xəbərdarlıq edilib. Onun fikrincə, ehtimal olunan güclü zəlzələ nəticəsində 100 minə yaxın ev dağıla bilər. Mütəxəssis bildirib ki, şəhərdə bir çox ev potensial zəlzələlərə hazır deyil, ona görə də onlar böyük təhlükə altındadır. Bundan əlavə, o deyib ki, sakinlərin yeraltı təkanların qurbanı olmaması üçün İstanbulda zəlzələyə davamlı evlərin tikintisinə başlamaq lazımdır.

AMEA-nın Coğrafiya İnstitutunun şöbə müdiri Ənvər Əliyev "Yeni Müsavat"a bildirib ki, zəlzələnin eyni regionda intensivliyi mümkündür. Alimin sözlərinə görə, regionu cənub hissədən ağır Afrika, Ərəbistan plitələri sıxır: "Platformalar yavaş-yavaş şimala doğru sıxılacaq. Regionda orta dərəcəli zəlzələlərin olması gözləniləndir. Xarici, eləcə də yerli mütəxəssislərin rəyinə görə, orta dərəcəli zəlzələlərin yerin daxili enerji qüvvəsini istifadə edərək daha güclü zəlzələlərin qarşısını alır. Odur ki, ciddi narahatlığa əsas yoxdur. 5 ballıq zəlzələlər qorxulu deyil.

Daha güclü zəlzələlərin olma ehtimalına gəlincə, zəlzələnin dəqiq yerini, zamanını və gücünü bilmək mümkün deyil. Bunun əksini iddia edənlər ciddi tədqiqatçılar deyil. Zəlzələlərə təsir edən həm də Ayın yerə yaxınlaşması və Günəşin 11 illik dövrüliyədir. Hazırda Günəşdə aktivlik hiss olunur. Ehtimala görə, sentyabra qədər bir neçə dəfə Günəş aktivliyi olacaq".

Xatırladaq ki, Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin baş direktoru Qurban Yetirmişli bu günlərdə açıqlamışdı ki, Türkiyədəki yeraltı təkanların Azərbaycana heç bir təsiri gözlənilmir. İnsanlar arasında narahatlıq yaratmağa əsas yoxdur. O, Azərbaycanda dağıdıcı fəsadların gözlənilmədiyini bildirmişdi: "Respublikada güclü, dağıdıcı zəlzələ olmayacaq. Haradasa bunun gözləntisi var, deyə bilmərik. Xırda təkanlar olur, olacaq da. Arabir bu təkanlar əhali tərəfindən hiss olunur. Lakin heç bir halda bu, ağır fəsadlara və ya bədbəxt hadisələrə gətirib çıxara bilməz. Əhali arasında bu mövzuda hər hansı ajiotaj yaradacaq məlumatlar bölüşülməsin".

Elm və Təhsil Nazirliyinin Geologiya və Geofizika İnstitutunun Seysmologiya və seysmik təhlükənin qiymətləndirilməsi şöbəsinin müdiri, Yer elmləri üzrə elmlər doktoru, dosent Qulam Babayev isə şərhində bildirib: "Son ayda yeraltı təkanlar tez-tez baş verir. Bu, artıq mütəmadi xarakter daşımağa başlayıb. Yaşadığımız region aktivləşib. Qonşu plitələrin hərəkəti nəticəsində bizim yaşadığımız regionda titrəyişlər müşahidə olunur və biz bunun şahidi oluruq. Əlbəttə, yeraltı təkanların tez-tez baş verməsi bu təkanların artmasından xəbər verir. Mütəmadi olaraq zəlzələ baş verəcək, çünki xüsusi seysmik dövrilik indi baş verir".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ölkəsinin Müstəqillik Bəyannaməsinin qəbul olunmasının 33-cü ildönümündə bəyannaməni tənqid edib. Erməni mediası yazır ki, baş nazir bəyannamənin qəbul edilməsi ilə bugünkü erməni dövlətçiliyinin əsasının qoyulduğunu, ölkə tarixində dönüş nöqtəsi olduğunu bildirib.

O, sənədin "Qarabağ hə-rəkəti"nin zirvəsində, SSRİ-də iqtisadi, siyasi və ideoloji böhran şəraitində qəbul olunduğunu deyib. Bəyannamənin mətnini 2-ci Qarabağ müharibəsindən əvvəl, xüsusilə müharibədən sonra dəfələrlə oxuduğunu bildirib: "Bəyannamənin mətninin təhlili göstərir ki, biz Ermənistanı SSRİ-nin hissəsinə çevirən düstura əsaslanan diskurs və məzmun seçmişik. Söhbət regional mühitdən və bizi daima qonşularımızla münasibəti vəziyyətində saxlayan qarşıdurma diskursundan gedir", - baş nazir bildirib.

Onun sözlərinə görə, Ermənistan bu bəyannamə ilə SSRİ-dən ayrılma kursunu bəyan etsə də, ondan çıxışın bütün yollarını bağlayıb. "Biz XX əsrin sonunda qəbul edilən bəyannamə ilə 20-ci əsrin əvvəllərində müstəqilliyimizi itirməyə aparən düsturu bir daha qəbul etmişik", - deyərək vurğulayıb.

"İndi isə Müstəqillik Bəyannaməsinin 33-cü ildönümündə vurğulamaq istəyirəm ki, bizim sülh gündəliyimiz müstəqillik gündəliyidir. Əgər sülhə nail olsaq, müstəqillik də olar. Sülh olmadığı müddətdə SSRİ-nin ruhu bizim səmamızda, regionumuzun səmasında dolaşacaq", - Paşinyan qeyd edib və Ermənistanın müstəqilliyi, suverenliyi, demokratiyanı seçdiyini deyib.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Paşinyan zaman-zaman ədalətli və obyektiv fikirlər səsləndirir. Zəncinə, baş nazirin son fikirləri Ermənistanda müsbət qarşılanmasa da, siyasi hakimiyyətin dəyişiklik istəyi kimi dəyərləndirilə bilər: "Paşinyan Ermənistanın bugünkü acınacaqlı vəziyyətini məhz bəyannamədə qeyd olunan müddəalarla əlaqələndirir və bildirir ki, o müddəaların aradan qaldırılması müstəqillik üçün xilas yoludur. O, etiraf edir ki, müddəalar qonşularla müharibə şəraitində yaşamağı ehtiva edir. Bəyannamədə Türkiyə və Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının əks olunması Ermənistanı daim müharibə vəziyyətində saxlayacaq. Sülh və demokratiya olmasın, ölkənin müstəqilliyi şübhə altında olacaq. Hesab edirik ki, Paşinyanın Müstəqillik Bəyannaməsinin qəbul olunmasının 33-cü ildönümündə səsləndirdiyi fikirlər Ermənistanın indiki siyasi hakimiyyətinin Türkiyə və Azərbaycan qarşı ərazi iddiaların-

Paşinyandan cəsarətli gediş: Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı ərazi iddiasından imtina rəsmiləşir?

Çingiz Qənizadə: "Türkiyə və Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının əks olunması Ermənistanı daim müharibə vəziyyətində saxlayacaq"

Akif Nağı: "Paşinyanın çıxışında Rusiyanın təsirindən çıxmaq istəyi də hiss olunur"

Şahin Cəfərli: "Paşinyan yaxın həftələrdə Bəyannamədən həmin məqamların çıxarılması təşəbbüsü ilə çıxış edə bilər"

dan əl çəkəməsinin göstəricilərindən biridir. Lakin bütün hallarda bunu rəsmiləşdirmək lazımdır. Bunun üçün referendum keçirilməli, Ermənistanın geribində, Konstitusiyasında, Müstəqillik Bəyannaməsində iddia əks etdirən bütün simvollar, cümlələr çıxarılmalıdır".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağının fikrincə, Paşinyan sabit fikirli siyasətçi deyil, çox zaman ziddiyyətli fikirlər səsləndirir: "Əgər Paşinyan daim eyni fikirləri səsləndirə iddi, bəyannamə ilə bağlı fikirlərinə də diqqətlə yanaşmaq olardı. O, eyni fikirləri bir müddət öncə də səsləndirmişdi. Müəyyən təzyiqlərlə qarşılaşdıqdan sonra fikrini dəyişmiş, dəyişikliklərə ehtiyac olmadığını bildirmişdi. Ola bilər ki, Paşinyan fikirlərini yenidən gündəmə gətirmək üçün zaman qazanmaq istəyirdi. Hesab edirik ki, Paşinyanın siyasəti nələrsə dəyişmə istəyinin olduğunu göstərir. Onun çıxışında Rusiyanın təsirindən çıxmaq istəyi də hiss olunur. Belə ki, SSRİ dağılarkən qəbul edilən bəyannamə SSRİ-nin təsiri altında qalmaq kimi qiymətləndirilir. Türkiyə və Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının səsləndirilməsi ilə Ermənistanın müstəqilliyi təhlükə qarşısında qaldı. Müstəqilliyi sülh müqaviləsi möhkəmləndirə bilər. Bunun üçün ərazi iddiaların-

dan, bəzi ritorikalardan əl çəkməlidir".

Politoloq Şahin Cəfərli isə Paşinyanın fikirlərini belə şərh edib: "Paşinyan sənədi tənqid edərək bildirir ki, Bəyannamədə Ermənistanı Sovet İttifaqının tərkib hissəsinə çevirmiş diskurs və kontent seçilib: söhbət regional mühtilə konfrontasiya diskursundan gedir ki, bu, qonşularla (Türkiyə və Azərbaycan) daimi konfliktin yaranmasına səbəb olub. "XX əsrin sonunda qəbul olunan Müstəqillik Bəyannaməsi ilə biz XX əsrin əvvəllərində müstəqilliyin itirilməsinə aparmış formulu qəbul etmiş olduq", - deyərək söyləyir. Paşinyan Bəyannamədə Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı iddiaları nəzərdə tutur. Bəyannamənin giriş hissəsində belə bir cümlə var:

"... Ermənistan SSR Ali Soveti və Dağlıq Qarabağın Mili Şurasının 1 dekabr 1989-cu il tarixli "Ermənistan SSR və Dağlıq Qarabağın birləşməsi haqqında" birgə qərarına əsaslanaraq..." 11-ci maddədə isə yazılıb: "Ermənistan Respublikası 1915-ci ildə Osmanlı Türkiyəsi və Qərbi Ermənistanda ermənilərin soyqırımının beynəlxalq səviyyədə tanınmasını dəstəkləyir".

Bu iki məqam Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalanması və Türkiyə ilə hərtərəfli əlaqələrin qurulması önündə ciddi əngəldir. Ona görə də Paşinyan yaxın həftələrdə Bəyannamədən həmin məqamların çıxarılması təşəbbüsü ilə çıxış edə bilər. 1989-cu il tarixli qərar da, yəqin ki, ləğv olunacaq. Paşinyan sonda çox doğru olaraq qeyd edir ki, Ermənistanın müstəqilliyi yalnız sülh şəraitində mümkündür. Müraciət "nə qədər ki, sülh yoxdur, SSRİ-nin ruhu bizim və bölgəmizin səmasında dolaşmağa davam edəcək. Mən müstəqilliyi, suverenliyi və demokratiyanı seçirəm", - cümlələri ilə bitir. Bu cümlələrdə Moskvadan uzaqlaşmaq istiqamətindəki strateji düşüncəni sezmək də çətin deyil.

Açıqlama bir daha göstərir ki, Paşinyan xarici qüvvələrin təzyiqi, yaxud məsləhəti ilə bəzən destruktiv addımlar atsa da, ümumilikdə həmişə mövcud reallıqları, həm də erməniləri öz yanlış seçimləri ucbatından fəlakətlərə düşürən tarixi konteksti yaxşı anlayır və sülh yönündə ıradəyə sahibdir. İstər Ermənistanın özünün, istərsə də bölgəmizin uzunmüddətli maraqlarına uyğun olan mövqe də budur".

Qeyd edək ki, Ermənistanın Müstəqillik Bəyannaməsi 1990-cı il 23 avqust tarixində qəbul edilib.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Rusiya Ukrayna bəlaqlığında ilişmədə, arada “Yaxın xaric” saydığı müstəqil ölkələri hədələməyindən də qalmır. Bu dəfə yenə sabiq prezident, Putinin sadıq dostu Təhlükəsizlik Şurasının katibi Dmitri Medvedev fərqlənib.

“Moskva Gürcüstandan ayrılan Cənubi Osetiya və Abxaziya bölgələrini ilhaq edə bilər”.

Bu barədə o, Gürcüstan müharibəsinin başlanmasının və bitməsinin on beş illiyinə həsr olunmuş “Arqument i Facts” nəşrinə yazdığı məqaləsində yazır: “Nəhayət, Qərb daha bir vacib, lakin zəruri dərş çıxarmalıdır. 2008-ci ildə yaranmış təhdidləri aradan qaldıraraq təhlükəsizliyi təmin edəndə Tiflisə hücumu dayandırdıq. Amma indi vəziyyət yenidən gərginləşir - görünür, sərhədlərimiz yaxınlığında Ukrayna cənubundan əlavə daha bir gərginlik ocağı yaratmaq üçün. Yenə də Gürcüstanın NATO-ya qəbulu ilə bağlı söhbətlər gedir. Təlimata uyğun şəkildə, bu ölkədə rusofobiya partlayışları başlayıb”.

Medvedevə görə, Rusiyaya tarixin təkrarı - 2008-ci il lazım deyil. “Biz BMT Nizamnaməsi ruhunda danışıqlar masası arxasında problemləri həll etməyə hazırıq. Ancaq narahatlığımızın real konturları varsa, tərəddüd etməyə cəyik. Abxaziya və Cənubi Osetiyada Rusiyaya birləşmək ideyası hələ də populyardır. Və bunun üçün əsaslı səbəblər olduqda həyata keçirilə bilər”, - deyər rusiyalı siyasət qırğısı vurğulayıb.

Bu açıqlama, sözsüz ki, digər postsovet ölkələrinə də mesajdır, xüsusən də ərazisində rus icması, Rusiya pasportları daşıyanların olduğu keçmiş müttəfiq respublikalara.

Qeyd edək ki, Azərbaycan onsuz da NATO üzvü Türkiyə ilə müttəfiq, “ət-dırnaq” kimidir. Ordumuz min-Türkiyə modelinə keçdi tamamlamaq üzrədir. Bu ilin yayından isə iki qardaş ölkənin vahid hava məkanını qoruyacaq ortaq “HAKİM” Hava Komandanlığı İdarəetmə Sistemi layihəsi reallaşmağa başlayıb. Şuşa Bəyannaməsi də öz yerində.

Yeni nə Azərbaycan Gürcüstandır, nə də Qarabağ Abxaziya və ya Osetiya. Azərbaycana hücum isə birbaşa NATO üzvü Türkiyəyə hücum demək olacaq və əksinə. O zaman alyansa üzlük nəyimizə gerek? Yoxsa nə vaxtsa bu məsələ də gündəmə gələ, Rusiyanı qıçıqlandıra bilər?

Harbi ekspert Alp Arslan İmamqulu Turan ordusundan söz açdı: “Azərbaycan bu gün hər hansı bir siyasət ittifaqda yer almaqdan ziyadə, Türk Dövlətləri Təşkilatı təmsalında yeni bir alyansın yaradılmasında maraqlı olmalıdır. Ən azından bir iqtisadi

sadi ittifaq və davamında bir Turan ordusunun yaradılması gücümüzü daha da artırmış olacaq. Təbii ki, Türk Dövlətləri Təşkilatına daxil olan dövlətlərin bir çoxunun fərqi qaydada problemləri ol-

də Ukraynaya görə heç kəs Rusiya ilə müharibə edəndeyil. Azərbaycanın isə Rusiya ilə də, bütün dünya ilə də müharibə edəsi Türkiyə kimi müttəfiqi var. Bu baxımdan Azərbaycan digərlərindən

nə gəldikdə isə, yenə söyləyirəm-Bosniya, Albaniya, Serbiya, Ukrayna, Gürcüstan növbəsini gözləyərkən Azərbaycana hələ çox var, əgər, ümumiyyətlə, varsa...”

Tanınmış siyasət yazarı

Moskva yaxın qonşuları yenə hədələdi - Azərbaycanın NATO-da nə işi?

Bakıdan reaksiyalar: nə Azərbaycan Gürcüstandır, nə də Qarabağ Abxaziya və ya Osetiya; analitiklərin şərh

sa da, biz artıq ortaq müstəvidə bir araya gələrək bu problemlərin öhdəsindən gəlmək istiqamətində ciddi addımlar ata bilərik. Bunu edə bilmək üçün bu gün ortaq əlifbanın, dilin, pul vahidinin ortaya qoyulması, iqtisadi olaraq ortaq mərkəzlərin yaradılması, elm və tədqiqat adına ortaq elm, akademiya və ortaq qoyulması çox önəmlidir. Bununla yanaşı, təbii ki, bu istiqamətdə əsas onurğa sütunu bizim üçün ortaq ordunun, müdafiə sənayesinin yaradılması olmalıdır. İstər hava məkanlarının, istər quru sərhədlərimizin ümumi şəkildə qorunması prinsiplərinin ortaya qoyulması gələcəkdə Türk Dövlətləri Təşkilatına daxil olan dövlətlərin bir növ tek millət kimi alyansının yaradılmasına təkan vermiş olacaq. Bunun üçün yetərincə nümunələr var. Bu gün Avropanın ortaya qoyduğu NATO kimi təşkilatın olması, Avropa İttifaqının mövcudluğu buna misaldır. Bu təcrübələrdən faydalanmaq bizə yetər ki, biz sürətlə bu keçidi edə bilək. Nəzərə alsaq ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının yerləşdiyi coğrafiya bu gün üzü Asiyadan Avropaya qədər bir çox dövlətlərin enerji ilə təmin olunmasına böyük töhfələr verir”.

AĞ Partiya başqanının İ müavini, siyasət şərhçi Əhəd Məmmədli bildirdi ki, nə Gürcüstanın, nə də Ukraynanın Türkiyə kimi müttəfiqi yoxdur: “Nə Gürcüstan, nə

çox şanslıdır. Üstəlik, Azərbaycanın Pakistan kimi də müttəfiqi var. Türkiyə-Pakistan-Azərbaycan hərbi birliyi müsəlman dünyasının ən güclü ittifaqıdır. Bu vəziyyət də ümumi düşmənlərimizi çox narahat edir. Ona görə də bu üçlü birliyimizi daha da möhkəmləndirib yeni üzlər də qəbul etmək lazımdır ki, daha böyük İslam siyasəti-iqtisadi-hərbi ittifaqı qurulsun. Bəhs etdiyimiz ittifaqda qeyri-müsəlman ölkələri də yer ala bilər. Bu gedişat daha çox qardaş Türkiyəmizin güclənməsindən asılı olacaq. Çünki Türkiyə hal-hazırda həm Türk, həm də İslam dünyasının ən nüfuzlu və güclü ölkəsidir.

NATO üzvlüyünə qəldikdə isə, ora Ukraynanı qəbul etmələr, bizi kim qəbul edəcək?! Fikrimcə, bu barədə danışmaq tezdir və əhəmiyyətsizdir. Real şeylərdən danışmaq lazımdır. Məsələn, Turan Birliyindən. Türkiyə-Azərbaycan-Özbəkistan üçbucağı vahid Turana qoyulmuş fundament ola bilər. Özbəkistan prezidentinin ilk rəsmi səfərini Azərbaycana etməsi çox vacib bir məqam idi. Azərbaycan, başda Türkiyə olmaqla, bütün türk dövlətləri ilə münasibətləri yaxınlaşdırmalı, dərinləşdirməli və genişləndirməlidir. Paralel olaraq da, yuxarıda qeyd etdiyim kimi, Pakistan kimi müsəlman dünyasının qeyri-türk dövlətləri ilə də sıx əlaqələr qurulmalıdır. NATO üzvlüyü-

Kənan Rövşənoğlu regionda dəyişən reallıqlardan söz açdı: “Əlbəttə, xüsusən də İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Türkiyənin Cənubi Qafqazda möhkəmlənməsi Rusiyada xoş qarşılanmır. Rusiya digər keçmiş ittifaq respublikaları əraziləri kimi, Cənubi Qafqazı da öz təsir dairəsi hesab edir. Və buraya digər dövlətlərin daxil olması istəyi yoxdur. Ancaq Türkiyə ilə son illərdə əlaqələrin inkişafı, Suriyada əldə olunan razılaşma Moskvanın, necə deyirlər, əl-qolunu bağlayır. Xüsusilə də indiki Ukrayna müharibəsi Moskvanı çətin duruma salıb. Ancaq düşünürəm ki, Rusiya konkret olaraq Azərbaycanın müstəqilliyini birbaşa təhdid edə bilər. Abxaziya və Cənubi Osetiyada vəziyyət fərqlidir. Azərbaycan müstəqil dövlətdir, bu reallığı kimse dəyişə bilməz. Sadəcə, Cənubi Qafqaz regionuna nəzarətdən söhbət gedir. Cənubi Qafqaz ən azı 3 əsrdir 3 böyük imperiyanın mübarizə meydanıdır. İndi isə regionu iddia edən dövlətlər daha çoxdur. Azərbaycan üçün əsas məsələ bu əbədi maraqlar toqquşmasında ağıllı siyasət apararaq müstəqilliyini və siyasət suverenliyini heç bir böyük dövlətin ixtiyarına verməsin. Əksinə, ağıllı və tədbirli siyasət sayəsində regionda aparıcı söz sahibi kimi bir dövlət olsun”.

Q Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

Çaqqal məsələsi

Elşad PAŞASOY
epashasoy@yahoo.com

Məsəl var: camaata it hürəndə mənə çaqqal hürür. İndi bu minvalla bizə “sarsaq”lar hürürlər. Eməni mətbuatı “artsax xarici işlər nazirliyi”nin BBC-nin Azərbaycan xidmətinin Dağlıq Qarabağ hakimiyyətinin Ağdamdan keçən yolun açılmasına razılıq verməyə meyilli olması barədə xəbərini şərh etdiyini tirajlayıb. Nəşrin məlumatına görə, yaxın günlərdə tərəflər bu məsələ ilə bağlı Azərbaycanın Bərdə şəhərində görüşəcəklər.

Xatırladırlar ki, bundan əvvəl “artsax prezidentinin mətbuat katibi” Lusine Avanesyan Ağdamdan Xankəndiyə gedən yolla bağlı hələ yekun qərarın olmadığını, müzakirələrin davam etdiyini deyib.

Doğrudan da əsl “çaqqal hürməsi”nə bərabər məsələdir. Bir dəstə çaqqal özünün “sarsaq”ını elan edib, hələ də xam xəyallardan əl çəkmək istəmir, üstəlik, Azərbaycanın bu qədər humanist mövqə nümayiş etdirib, onlara rahat yol təklif etmələrinin qarşılığında hələ “müzakirə aparırlar”, “fikirləşirlər”. Gərək bunlar görüş təklifi alan kimi qaça-qaça gəlsinlər Azərbaycanın qarşısına, əfv diləsinlər, amnistiya istəsinlər, bir də bu qələti eləmərik, desinlər. Di gəl ki...

Əsl başları əziləsi sarsaqlardır, amma Allah Azərbaycan dövlətinə səbir verib, başqa bir dövlət bu qədər dözməzdi. Fransa, Amerika öz təhlükəsizliyinə təhdid saydığı terrorçuların dalınca dünyanın o başından durub İraqa, Suriyaya, Liviyaya gəlmədimi? Elə qardaş Türkiyə terrora qarşı mübarizəni İraq, Suriya ərazilərində illərdir aparmırmı? Amma Azərbaycanın daxilindəki erməni terrorçuları onlara verilən fürsətdən istifadə edib, rədd olmaq əvəzinə, xaricdəki havadarları hesabına Azərbaycana meydan oxumaq həvəsinə düşürlər arabir. Təbii ki, bunun səbəbini onların əlinə “bel verənlər”də axtarmaq lazımdır, Laçın qapısı ağzında dayanıb siyasət tamaşanı seyr edənlərdə, BMT TŞ-də şou quranlarda, elə Bakı ilə Xankəndini dərhal dialoq masası arxasında oturmağa çağıran avropalı rəsmilərdə...

İndiyədək postsovet məkanındakı hansı separatçını, məsələn, Tiflisə, Moldova ilə, Kiyevlə birbaşa dialoqa çağıraraq Avropa İttifaqı, ABŞ Dövlət Departamenti, ya Avropa Şurası? Erməni terrorçuları, separatçılar bunlar üçün bir istisnadır. Amma artıq yetər! Elə bu cür oyunbazlıqlarına görə ki, Azərbaycan dövləti artıq onlara sərt üzünlü göstərir. Ararat Mirzoyanın sərəmsəmləmələrinə qulaq asan, ona havadarlıq edən Anjey Kaspşikin Bakıda qəbul edilməməsi, həmçinin İrəvanda avantürüst mövqə sərgiləyən Belçika Krallığının xarici işlər naziri Hadja Lahbibin Azərbaycanda dövlət başçısı səviyyəsində qəbul olunmaması ermənipərəst çevrələr üçün tərs şapalaqdır.

Nəhayət, bu oyunbazlıqlara son qoymaq lazımdır! Diqqət edin, hətta Fransa prezidenti belə Qarabağda hansısa “genosid”in baş verməsi barədə hay-küyəldən boğaza yığıldığını və bu nağıllara inanmadığını, nəhayət, nümayiş etdirib. Məlumatla görə, Emmanuel Makron Qarabağdakı vəziyyəti “soyqırımı” adlandırmaqdan imtina edib. “Mən bu termini çox tələsik istifadə etməkdən çəkinərdim” Le Point nəşrinə müsahibəsində bildirib.

Düzdür, Makron Fransasının sonadək ədalətli mövqə sərgiləyəcəyi az inandırıcıdır, biz bunların əsl simasını son illərdə gördük. Amma yenə də belə mövqələr varsa, artıq Ermənistanın hətta “böyük bacısı”nı da bezdirdiyini söyləmək olar. Belə olan təqdirdə Avropa İttifaqının emissarlarının şərti sərhədlər boyunca səflənməsi, anti-Azərbaycan mövqeyi sərgiləmək üçün bəhanələr axtarması simasızlıqdır.

Ermənistan rəhbərliyi islah olunana oxşamır, “nala-mıxa vurma siyasəti” davam edir. Bir gün əvvəl Ermənistanın müstəqillik haqqında bəyannaməsində Türkiyəyə və Azərbaycana qarşı “soyqırımı” və torpaq iddialarının olduğunu xatırladaraq, sülh naminə bu sənədin yenilənməsinə də ehtiyac olduğunu deyən Nikol Paşinyan ardınca başqa hava çalmağa başlayıb. İddia edib ki, Ermənistanda 30 mindən çox erməni Qarabağa qayıtmaq üçün yolun açılmasını gözləyir. Yeni bu qədər həyasız mövqə.

Heç Qarabağın özündə bu sayda erməni yoxdur, kim doğdu bu qədər ermənini? Bu da ona bənzədi ki, Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın Birləşmiş Ərəb Əmirliklərindən olan həmkarı Sheikh Abdullah bin Zayed Al Nahyana Qarabağda 9 min hamilənin olduğunu demişdi. Beləcə, özlərini axırıncı yola qoyublar, “Laçın yolu” deyə-deyə. Yeni şou başladıblar, çörəyi talonla satırlar. Ac-yalavac olduqlarını, “genosid”ə məruz qaldıqlarını sübut etmək üçün min dona girirlər. Amma kimse onlara desin gərək: Makron da “genosid” demədi, indi nə deyirsiniz, ay hay tayfası?! Kəsəsi, “çaqqal məsələsi”dir. İşə düşmüşük...

Priqojinə sui-qəsdin pərdəarxası: niyə məhz indi?

“Vaqner” qruplaşmasının rəhbəri Yevgeni Priqojin təyyarə qəzasında öldü: ekipaj arasında Priqojinin “sağ əli” adlandırılan Dmitri Utkin və qruplaşmanın “komandanlığında” yer alan digərləri də var idi. Təyyarənin Rusiya hərbi hava qüvvələri tərəfindən vurulduğuna dair kifayət qədər inandırıcı ehtimallar mövcuddur, yaxud qiyamçı Priqojinin ətrafında proseslər bunun sui-qəsd olduğunu demək üçün faktı əsas götürməyə də ehtiyac yaratmır.

Beləliklə, Putinə qarşı qiyam qaldıran Priqojin və komandası sıradan çıxdı. Putinin onun hakimiyyətinə qarşı qiyam edən və nüfuzunu zədələyən Priqojini bağışlaymayacağı belli idi. Hərçənd bu sui-qəsdə açar sual var: Priqojin niyə qiyamdan dərhal sonra yox, məhz indi aradan götürüldü?

Baş verənlər - Priqojinin qiyamından tutmuş sui-qəsdinə qədərki proseslər Putinin “Vaqner” üzərindən iki həmlə etdiyi versiyasını ön plana çıxarır.

Birinci həmləsi “qambit” gedisi - üstünlüyünü qurban verərək, daha əlverişli mövqe qazanmaq idi.

Ukraynada Rusiya qüvvələrinin itkiləri və Putinin nüfuzunun zəifləməsi fonunda Priqojin və Şoyqunun qarşıdurması real olsa da, qiyam Putinin zəifləməsindən daha çox, prosesi “idarəolunan kaos” planı üzrə yönləndirməsi nəticəsində meydana gəlmiş fikrinə diqqət çəkir, xüsusilə qiyam zamanı baş verənlər - “Vaqner”in müqavimət görmədən irəliləməsi, daha sonra geri çəkilməsi və s. bu ehtimalı daha da gücləndirir. Nəticədə daim problemlər yaradan Priqojin və komandası Ukraynadan çıxarıldı, Rusiya ictimaiyyətində “Putin olmasa, ölkə parçalanar” rəyi önə çıxdı və hakimiyyətə qarşı istənilən təhdidin “dövlətə və millətə təhlükə” olaraq qəbul edilməsi zərurətini yaratdı. Birinci həmlədə Putin “toxunulmazlıq imicini” qurban verərək, qazana bilmədiyi müharibə fonunda zəifləyən mövqelərini gücləndirdi.

İkinci həmləsi Ukraynada problem yaradan “Vaqner”i Afrikaya yönəltmək və Priqojindən xilas etmək oldu.

Qiyamdan sonra Belarusa köçürülən “Vaqner”in Afrikada aktivləşdiyi müşahidə edilirdi. Priqojin də Afrikada idi, sonuncu videomüraciətini Qara Qitədən “Afrikanı xilas edirik” formasında oldu. Təyyarəsi də Afrikadan Rusiyaya qayıdarkən qəzaya uğradı. İstisna deyil ki, qiyamdan sonra “toxunulmayan” Priqojinin yeni missiyası “Vaqner”i Afrikada gücləndirmək olub, onun Rusiya-Afrika sammitində boy göstərməsi bu ehtimalı gücləndirir.

Və bunun Afrikada nüfuz savaşının qızışdığı, Qərb ölkələrinin zəifləməsi fonunda Rusiyanın güclənməsi fonunda baş verməsi əsas diqqətçəkən məqamlardandır. Afrikada mübarizənin qaynar mərhələyə keçdiyi ərəfədə qitədə kifayət qədər təsirə malik “Vaqner” Rusiya üçün əhəmiyyətlidir, lakin qiyamda iştirak edən Priqojin və yaxın ətrafının bu işə rəhbərlik etməsi Moskvanın planlarına risklər də vəd edirdi. Bu baxımdan Priqojin və yaxın ətrafının qiyamdan sonra yox, məhz indi o dünyaya göndərilməsi bundan qaynaqlanır.

□ Asif NƏRİMANLI, şərhçi

Rusiya prezidenti Vladimir Putinə qarşı qiyamın təşkilatçısı, dünyada ən böyük Özel Hərbi Təşkilat (ÖHT) olan “Vaqner”in sahibi Yevgeni Priqojinin təyyarə qəzasında ölümü qruplaşma ilə bağlı məlumatları yenidən gündəmə gətirib. Qəza ilə bağlı məlumatlar Putinə qarşı qiyam qaldıran Priqojin və komandasının sıradan çıxarıldığına şübhə yeri qoymur.

Priqojinin döyüşçülərinin Suriya, Ukrayna, Liviya, MAR, Sudan, Mozambik kimi ölkələrdə münəşşələrdə iştirakı məlumdur.

2-ci Qarabağ müharibəsi günlərində xarici və yerli mətbuatda bu qruplaşmanın müzdlularının Qarabağ cəbhəsində separatçılar tərəfindən savaşması barədə də məlumatlar vardı. O zaman yayılan bu məlumatları ÖHT sahibi Yevgeni Priqojin qətiyyətlə təkzib etmişdi. Həmçinin Dağlıq Qarabağda başlanan müharibə və “Vaqner”in bu müharibədə Ermənistan tərəfindən iştirakı ilə bağlı fikirlərini açıqlamışdı. Bildirmişdi ki, Qarabağda baş verənlərin bilavasitə səbəbkarı Ermənistanın baş naziri, çox anlaşılmaz və çox təhlükəli oyunlar oynayan Nikol Paşinyandır.

“Paşinyan xeyli vaxtdır ki, Qərbə meyillənib, Qərbin əmrini yerinə yetirir və Rusiyanı aldatmaq istəyir. Mənim mövqeyim konkret və açıqdır. Dağlıq Qarabağ Azərbaycan ərazisidir. Ermənilərin “soyqırımı” ilə bağlı dedikləri də mənim üçün o qədər maraqlı deyil”, - deyə o bildirmişdi.

“Vaqner”in döyüşçülərinin Ermənistan tərəfindən müharibədə iştirakına gəlincə, Yevgeni Priqojin demişdi ki, Rusiyanın Qarabağa hərbi qüvvə, yaxud özəl hərbi təşkilatın silahsız yollamaq üçün hüquqı əsası yoxdur: “Çünki, dediyim kimi, Qarabağ Azərbaycan ərazisidir. Gələk Türkiyə məsələsinə... Türkiyə Ermənistan sərhədlərini keçməməklə Qarabağdakı proseslərə müdaxilə edə bilər. Çünki beynəlxalq hüquq buna imkan verir. Rəcəb Tayyib Ərdoğanın öz dövlətinin və xalqının maraqları naminə etdikləri heç bir halda, ermənilərin dedikləri kimi, “işğal” və ya “hərbi əməliyyat” deyil”.

Bununla belə “Vaqner”çilərin 2-ci Qarabağ savaşında Ermənistan tərəfdən döyüşlərə qatılmaları haqda xəbərlər də vardı. O zaman məlumatlı mənbə “Turan” agentliyinə bildirmişdi ki, Ermənistan Azərbaycanla müharibəyə ÖHT-nin rusiyalı müzdlularını cəlb edib.

Əsasən “Vaqner” ÖHT-nin 300 üzvündən ibarət qrup Rusiyadan Ermənistan, sonra isə Şuşaya göndərilib.

Priqojinin “vaqner”çiləri 2-ci Qarabağ savaşında ermənilərə belə dəstək vermişdi

Telman Qasımov: “Yayılan videoların hamısı görüntü xarakterlidir, ona görə ki...”
Elxan Şahinoğlu: “Bu vəziyyət bizim üçün müəyyən fürsətlər yaradır, çünki...”

Vətən müharibəsinin ilk günlərində, 2020-ci il oktyabrın 1-də “Azadlıq” radiosu “vaqner”çilərin özlərinə istinadən məlumat vermişdi ki, onlar artıq Qarabağdadır və döyüşlərdə iştirak edirlər. Əsasən bunlar regiona göndərilmək üçün ən qısa müddətdə səfərbər edilmiş TƏİR (tank əleyhinə idarə olunan raketlər) operatorlarıdır. Radio mənbəyə istinadla bildirdi ki, “Vaqner ÖHT”nin ilk döyüşçüləri Dağlıq Qarabağa hələ 2020-ci il avqustun sonu - sentyabrın əvvəllərində gəlirlər.

Bu məlumatın müstəqil təsdiqi olmasa da, əvvəllər Suriyada “vaqner”çiləri müşayiət edən rusiyalı jurnalistlərin, xüsusən də ermənipərəst hərbi jurnalist Semyon Peqov Qarabağda aktiv fəaliyyət göstərdi.

2020-ci il sentyabrın 26-da, o cümlədən Ermənistan da keçirilən Rusiya “Qafqaz 2020” hərbi təliminin son günündə Yerevanda RF Müdafiə Nazirliyinin An-124-100 hərbi təyyarəsi İrevana enib. Versiyalardan birinə görə, o, Ermənistan “Top M-2” və “Pantsir-C2” HHM sistemlərini gətirə bilərdi. Bu təyyarə Ermənistan Rostov-na-Donudan uçub, onun 300 kilometrliyində Molkinoda “Vaqner ÖHT”nin bazası yerləşir. Rusiya Müdafiə Nazirliyi

“vaqner”çiləri Qarabağa göndərmək planları barədə RBK hələ 2016-cı ilin yayında FTX-nin adı açıqlanmayan zabitinə istinadən yazmışdı.

O zaman Rusiyanın bəzi nəşrləri yazırdılar ki, “Vaqner”in 500 döyüşçüsü noyabrın əvvəlində Dağlıq Qarabağa gəlib. Onlardan 300 nəfəri Şuşaya göndərilib. Rusiya ordusunun istifadə olan kapitanı Viktor Zlobov açıqlamışdı ki, “Vaqner” ÖHT Qarabağda saxlanması mümkün olan az ərazinin saxlanması müdum rol oynayır. Müharibə günlərində “Russkaya planeta” və digər resurslarda “Vaqner” döyüşçüsünün Şuşada kilsənin fonunda çəkilmiş fotosu yayılmışdı.

Gürcüstanın milli təhlükəsizlik üzrə eksperti Qoça Qvaramiya isə hesab edirdi ki, “Vaqner”dən olan müzdlular Qarabağda olublar. “Rusiya tərəfi məlumat yayıb ki, Qarabağ münəşşəsi zonasında yerləşdiriləcək bütün hərbiçilər, yeni 1960 nəfər Suriya təcrübəsinə malikdir. Belə çıxır ki, onlar Suriyada xidmət keçiblər. Rusiya qoşunlarının Suriyada nə ilə məşğul olduğunu bilmək çətin deyil, sadəcə, “Google”un xidmətlərindən istifadə etmək lazımdır. Orada əsasən “Vaqner” qrupunun müzdlularının döyüşməsi sirr deyil. Qrupun hərbi tərkibini Rusiya Müdafiə Na-

zirliyi Baş Kəşfiyyat İdarəsindən (BKİ) olanlar və ya bu qurumların hazırladığı şəxslər təşkil edir. Nəzərə alsaq ki, BKİ üçün saxta sənəd hazırlamaq, öz şəxsi ehtiyacları üçün yenidən tərtib etmək çətin iş deyil, BKİ-nin sənədləri saxtalaşdırmasının, hər hansı hərbi hissəni öz ehtiyaclarına və Kremlin siyasətinə uyğun şəkildə yenidən təşkil etməsinin çətin olmadığını nəzərə alsaq, böyük ehtimalla Qarabağ münəşşə zonasında sülhməramlı adı altında real olaraq “Vaqner” ÖHT-nin nümayəndələri yerləşdirilib”, - deyə Q. Qvaramiya bildirmişdi.

Açıq mətbuatda rusiyalı müzdluların Azərbaycana qarşı müharibədə haqda çox məlumatlar var. Dünyada “Vaqner”çilərin qəddarlığı məlumdur, onlar müharibədə beynəlxalq humanizm qaydalarına riayət etmirlər.

Yevgeni Priqojinin və “Vaqner” bütün rəhbər şəxslərinin təyyarə qəzasında məhvindən sonra ÖHT-nin fəaliyyətini davam etdirəcəyi şübhəsizdir. Ən azından bu gün Rusiya Afrikada güclənən tərəfdir və bu, Qərbin təsir imkanlarının azalması fonunda baş verir. Bu baxımdan “Vaqner”in Afrikadakı fəaliyyəti Kreml üçün əhəmiyyətlidir və ÖHT-nin idarəçisi dəyişdirilməklə saxlanılacağı şübhəsizdir.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Məsəvat”

“Yeni Müsavat”ın budafəki müsahibi 41 sayılı Şuşa - Xocalı-Xocavənd-Tərtər-Kəlbəcər seçki dairəsini parlamentdə təmsil edən, Milli Məclisin Təhlükəsizlik və müdafiə məsələləri daimi komissiyasının üzvü Elman Məmmədovdur. Həmsöhbətimizlə günümüzün aktual mövzularından danışdıq:

- Elman bəy, Azərbaycan dövləti humanizm nümayiş etdirərək Ağdam-Xankəndi yolunu təklif etsə də, erməni separatçıları israrla deyirlər ki, biz yüklərimizi yalnız Laçın yolu ilə daşmalıyıq. Qarabağ hadisələrində zərərçəkən olaraq sizin bu məsələyə yanaşmanız necədir?

- Dövlət siyasəti öz yerində. Mən dövlətimizin siyasətini, cənab Prezidentimizin apardığı siyasəti, sərgilədiyi mövqeyi birmənalı şəkildə müdafiə edirəm. Ancaq mən bu suala vətəndaş mövqeyimi bildirmək istəyirəm. Mənim şəxsi fikrim, mövqeyimdir və dediklərimin dövlətimizin tutduğu mövqeyə aidliyi yoxdur. Soyqırımı yaşamış Azərbaycan vətəndaşı kimi, 1988-ci ildən 1992-ci ilədək elə yollarla, bütün baş verən digər hadisələrlə bağlı o əziyyətləri yaşamış bir insan kimi fikrimi söyləyəcəyəm. Bu, yalnız mənə aid fikirlərdir, yəqin razılaşmayanlar da olacaq, hərənin özünəməxsus mövqeyi var.

Mən hesab edirəm ki, biz onlara bircə dəne yol verməliyik, o da Qarabağdan Ermənistan bir istiqamətdə gedən yolu. Axırncı erməni bizim ərazilərimizdən təmizlənilib gedənə qədər nə bu gərginlik səngiməyəcək, nə təxribatlar bitəcək, nə müharibə təhlükəsi, nə də dünya dövlətlərinin bizə qarşı olan təzyiqləri, təpikləri aradan qalxacaq. Bu gün Ermənistan deyilən dövlətdə azərbaycanlı yaşamır. Eləcə də bütün ermənilər gedib Ermənistan deyilən dövlətlərində yaşaya bilərlər, bu, bir.

Digər tərəfdən, bunlar üçün dünyanın hər yeri vətəndir, harada günləri xoş keçirsə, deyirlər ki, bura bizim vətənimizdir. Harada istəyirlər yaşasınlar. Onlar Azərbaycan ərazisindən təmizlənməlidir. Sərhəddçilərimiz sərhəddimizi bağlayıb, şükür, daha da möhkəmlənməlidir. Ondan sonra nə bu dediqodu, gərginlik olacaq, nə təxribat. Hərə gedib öz vətəninə yaşasın. Erməni, sən mənə qarşı düşmənsən, soyqırımlar törətmisən, başımıza müsibətlər açmışsan, bu gün də bir at minib, birini də yedəyinə alıb, düşübsən dünyanın canına. Bütün dünya ölkələrini, bütün beynəlxalq qurumları bizim üzərimizə qaldırmaq istəyirlər. Min cür fitnə-fəsad törədirlər. Bax, belə olan halda biz nəyə görə bunların nazı ilə oynamalıyıq, bunlardan soruşmalıyıq ki, siz hansı yolu istəyirsiniz, hardan gedəcəksiniz, hardan gələcəksiniz, sizə yardım, ərzaq, filan şey hardan gələcək? Bunlar hamısı havayı başağrıdır və ermənilərin

“Biz ermənilərə bir yol verməliyik: o da Qarabağdan Ermənistan istiqamətinə”

Elman Məmmədov: “Bu gün-sabah ola bilər, ermənilərin betonlarla bağladığı Əsgəran yolu tərəfdə toplaşdıq ki, biz də evimizə, vətənimizə gedirik...”

növbəti fitnə-fəsadıdır. Ən yaxşısı ermənisiz Azərbaycan. Bu, ən salamatıdır. Bu, mənim şəxsi mövqeyimdir. - **Xocalı bizim hər birimiz üçün çox önəmli ünvan, həssas nöqtədir. Erməni separatçıları bir müddət əvvəl həтта Xocalıda, rus hərbiçilərinin gözləri qarşısında aksiya keçirdilər, qondarma rejimin əski parçasını başları üstündən asaraq...**

- Bu fikirlərim təkcə Ermənistan və ermənilərə ünvanlanmayıb. Eyni zamanda dünyanın ən böyük və ən nüfuzsuz qurumu olan BMT-yə, Avropa İttifaqına, ermənipərəst Fransa kimi dövlətlərə ünvanlanıb. Yaxşı, siz orda qalan 5-10 min ermənidən ötrü boğazınızı cırırsınız, əsir-yesir olursunuz, ala qarğa, qara qarğa dəstəsi kimi yığışib gəliirsiniz “Laçın” postu tərəfdəki təxribatçı hərəkətlərin keşiyini çəkirsiniz, ermənilər orda elə oldu, belə oldu, deyirsiniz. Axı orda təkcə ermənilər yaşamayıb. Ora mənim yurdum, vətənimdir. Bu gün mənim ev-əşiyimə, Xocalıma erməniləri gətirib yığmışınız, orada ermənilər yaşayır. Mən də doğma ev-əşiyimə qayıtmaq istəyirəm! Xankəndidə yaşayan azərbaycanlılar da evinə qayıtmaq istəyir. Ağdərədə, Xocavənddə yaşamış azərbaycanlılar da yurduna qayıtmaq istəyir. O torpaqların, o yurdların sahibləri bizik, ermənilər sonradan gəlmədir! İrəndən, ordan-burdan köçürülüb, Çar Rusiyasının siyasəti ilə gətirilib Qarabağa yerləşdirilib. Nə təhər olur ermənilərin qayğısına qalırırsınız, onlar necə yaşaya-

caq, ehtiyacları nədir, bununla maraqlanırsınız, ay beynəlxalq qurumlar, sülhdən danışan dövlətlər, bəs bizim doğma yurd-yuvamıza qayıtmağımızla niyə maraqlanırsınız? Mən də istəyirəm gedim 31 il bundan qabaq ermənilər tə-

lə hərəkətlənməsinə, beynəlxalq aləmə çağırışlar etməsinə ehtiyac varmı, sizcə?

- Bəli, biz tələbimizi qoyuruq. Təkcə xocalılılar yox, Qarabağın yerli əhalisi, biz azərbaycanlılar bütün beynəlxalq qurumlar qarşısında öz tələblərimizi qoyuruq ki,

Təbii ki, heç bir dövlət buna dözməz, eləcə də Azərbaycan dözməyəcək. Vaxtı çoxdan çatıb ki, ərazimiz bu separatçı qüvvələrdən, cinayətkarlardan tamamilə təmizlənsin. Ermənistanın tələk baş naziri dəfələrlə beynəlxalq tədbirlərdə, görüşlərdə bəyan edir ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyırsınız, ona hörmətlə yanaşırsınız. Yaxşı, sən ərazi bütövlüyümüzü tanıyırsansa, hörmətlə yanaşırsansa, bir işğalçı xarici dövlət kimi sənə hərbi birləşmələrin mənim ərazimdə nə sülənilir, niyə olmalıdır ki?! Bu

suala cavab ver, Nikol Paşinyan!

Sən mənim ərazi bütövlüyümü tanıyırsansa, 1991-ci ildən Azərbaycan ərazisində fəaliyyət göstərən cinayətkar-separatçı quruma niyə Ermənistan büdcəsindən maliyyə ayırırsan?!

“Müharibə təhlükəsi həmişə var”

rəfindən dağıdılmış evimdə, ermənilərin söndürdüyü ocağımı yandırım. Mən də istəyirəm gedim əzizlərimin qəbirlərini ziyarət edim. Bəs bizə niyə şərait yaratmırsınız? Bizim haqqımız var, bizim qayıdışımızla niyə maraqlanırsınız, əgər belə haqq-ədalətin, insan hüquqlarının pozulmamasının tərəfdarisinizsə?!

Demək, burada nəticə nə çıxır: tarixən, 100 il bundan əvvəl olduğu kimi, bu gün də həmin ermənilər həmin maraqlı dövlətlərin əlində alətdirlər. Necə ki, 1900-cü illərin əvvəllərindən başlayaraq erməni məsələsini öz maraqları naminə, öz maraqlarının təmin olunması üçün onlardan bir alət kimi istifadə edirdilər, Türkiyəyə, Osmanlı dövlətinə, bütün müsəlman dünyasına qarşı bu gün də eyni proses gedir. Tamamilə həmin prosesdir, hələ bir az da yenilənmiş, birləşmiş, bir az da iyreclənmiş şəkildə, eynilə həmin dövlətlər tərəfindən həyata keçirilir.

- **Tamamilə doğrudur. Belə olan təqdirdə xocalılar, Qarabağın yuxarı hissəsindən olan digər vətəndaşlarımız, öz yurdlarına qayıda bilməyən insanların hamısı da dövlətimizə kömək məqsədi-**

biz də doğma yurd-yuvamıza qayıtmaq istəyirik. Bu gün-sabah ola bilər ki, kütləvi aksiya formasında nümayiş-kəranə ermənilərin betonlarla bağladığı Əsgəran yolu tərəfdə toplaşırıq ki, biz evimizə, vətənimizə gedirik! Rus sülhməramlısı, Avropa İttifaqı, BMT və başqaları indi gəlin, bizim təhlükəsizliyimizi təmin edin!

Bax, buna görə də ərazilərimiz vaxt itirilmədən, heç kimin məsləhətinə qulaq asılmadan, suveren dövlət olaraq, öz Konstitusiyamıza və beynəlxalq hüquqa əsaslanaraq ərazilərimiz separatçılardan, cinayətkarlardan, terrorçulardan, işğalçılardan, Ermənistan silahlı birləşmələrindən təmizlənməlidir! Azərbaycan Ordusu, Azərbaycanın müvafiq qurumları, DİN, DTX bizim ərazimizdə əmin-amanlığı, təhlükəsizliyi təmin etməlidir ki, biz doğma yurd-yuvamıza qayıdıb, orda rahat yaşaya bilək.

Yeni görün nə qədər qudurganlıqdır ki, Azərbaycan ərazisində erməni yol kəsir. Yol kəsir ki, “mən sizin Şuşaya getməyinizə imkan vermərəm”, yaxud imkan vermərəm ki, Əsgəran ərazisindən keçib Xocalıya, Ağdərədən keçib Kəlbəcəre gedəsiniz.

Niyə oranın təminatı ilə sən məşğul olmalısən? Bu, Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmaq, müdaxilə etmək deyilmi? Müdaxilədir, qarışmaqdır. Məntiqə, demək, sən bizim ərazi bütövlüyümüzü tanıyırsan və ona hörmət eləmirsən. Bax, buna görə də Azərbaycan olaraq biz vaxt itirmədən ərazilərimizi separatçılardan, işğalçılardan tamamilə təmizləməliyik. Orda qalan tör-töküntü kimlərsə varsa, onların nazı ilə oynamaq lazım deyil. Şərt budur: vətəndaşlığımı qəbul edirsənsə, əgər mənim dövlətimə və xalqıma qarşı cinayət törətməmişsə, vətəndaşlığımı qəbul elə, yaşa! İşlətmirsən, Xankəndidən Ermənistan istiqamətinə yol açıqdır, Azərbaycan xeyli xərc çəkərək o istiqamətə qəşəng yol çəkib, gedə bilərsiniz, sizi yola salırıq!

- **Elman bəy, son günlər Rusiya pasportu gəzdirənlərin Qarabağdan gedişi müşahidə olunur. Qarabağ ermənilərinə rus pasportlarının paylanması barədə uzun müddət boyunca xəbərlər yayılırdı və artıq bu məlumatlar təsdiqini tapdı. Bu faktlar sizə nə deyir? Hər hansı əməliyyatçı gözlənilir, yoxsa başqa bir planlar var?**

- Mən Xocalıda yaşamı-

şam, vəzifədə olmuşam və orada əhalinin tərkibini də bilirəm. Məsələn, Xankəndidə 1988-ci ilədək, hələ münaqişə başlayana qədər mülki şəxslərdən söhbət gedirsə, 5-6 rus ailəsi var idi. Bunlar da kimlər idi? Vaxtilə sovet ordusunda xidmət etmişdilər, sonradan orda qalıb yaşayırdılar. Bir də 366-cı alayın zabıtlarından bir neçəsinin ailələri orda yaşayırdı. Xankəndidə başqa rus ailələri olmayıb. Amma xeyir idimi rus hərbi kontingenti “sülhməramlı” adı ilə gələn kimi bir “rus icması” yaratdı, Rus Pravoslav Kilsəsi tikdi? Dədə-babalarının, ruslara aid tarixi şəxsiyyətlərinin bir neçəsinin heykəllərini qoydular və s. Həmin ərəfədə də Qarabağda rus pasportları paylanmağa başlandı. Bu, bir növ Rusiya tərəfindən məqsədli idi ki, burada Rusiya vətəndaşlarının sayını artırmaq və deyək biz burada öz vətəndaşlarımızın təhlükəsizliyini təmin etmək üçün daimi qalmalıyıq. Məqsəd bu idi.

Amma sonradan nəyə görəsə bu proses Rusiya tərəfindən yarımçıq dayandırıldı. Bu gün də o pasportu əllərində bayraq edib, ərazilərimizi tərk edənlər həmin şəxslərdir. Ancaq hələ az gedirlər, çox az gedirlər. Mən hesab edirəm ki, bu say birə on, birə yüz artmalıdır. Tamamilə təmizlənilib getməlidirlər. Görürsünüzmü, rusların pərdəarxası, gizlin, iyrənc niyyətləri nə cür üzə çıxır. İndi Rusiyadan soruşmaq lazımdır ki, erməni əsillilərin əlində sənə pasportların nə gəzir? Bunları Rusiyadan köçürüb gətirmisən bura? Xeyr! Sən qeyri-qanuni olaraq Azərbaycan ərazisində öz vətəndaşlığını qəbul etməyə başlamısan ki, günün birində deyəsən burada mənim pasportumla yüzlərlə, minlərlə vətəndaşım yaşayır, mən də onların təhlükəsizliyini qorumaq üçün getmərəm, Qarabağda qalıram. Bax, budur məqsəd.

- **Nəhayət, yeni müharibə gözlənilirmi?**

- Nə qədər ki, Azərbaycan ərazisində həmin separatçı qurum mövcuddur, nə qədər ki, Azərbaycan ərazisində Ermənistan dövlətinə aid bir neçə minlik silahlı birləşmələr var, nə qədər ki, o sülhməramlılar ordadır və gündə min cür fitnə-fəsadla məşğul olur, gəldikləri gündən ordaki cinayətkarları, separatçıları silahlandırmaqla, onlara təlim keçməklə, onları təmin etməklə məşğuldur, bu təxribatların ardı-arası kəsilməyəcək, getdikcə də şiddətlənəcək. Ermənistanın 2020-ci ilin noyabrından sonra başladığı silahlanma hərəkətləri ki, davam edir, onlar havayı, elə-belə xərc çəkib silahlanırlar, yenidən ordu yaratmırlar, demək, məqsəd var. Ona görə də müharibə təhlükəsi həmişə var.

□ **Elşad PAŞASOY,**
“Yeni Müsavat”

Adi Rusiya

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Rusiyada nə olub? Adi hadisə. Cinayətkarı məhkəməsiz-filansız vurub öldürüblər. Özü də tək yox, bir qrup adamla. Təyyarədə uçuğu yerdə. Şimal qonşumuz üçün gündəlik həyat tərzidir, başqa heç nə.

“Ruslar özününkünü atmır” - orada populyar olan bu primitiv propaqanda şüarı belə anlarda bir az da tragikomik görünür. Priqojin Putinin aşbazı, “özününkü” idi, hakimiyyətə bir köynək yaxın idi. Ancaq onu vurub öldürəndə təyyarədəki qalan 8-9 nəfərin varlığı sifarişçinin vecinə olmadı. O adamlar potensial canlı mina ilə eyni uçağa hansı ağılla minmişlər?

Hərçənd oralarda təmiz adam tapmaq da çətindir, məsələn, məhv edilənlərdən biri “Vaqner” dəstəsinin komandiri, Utkin soyadlı “məşhur” bandit idi. Utkinin tərcümeyi-halına, dünyanın bir çox bölgələrində törətdiyi qanlı cinayətlərə baxanda onun indiyə qədər sağ qalması daha çox təəccüb doğurur, nəinki Priqojinlə birgə partlaması. O cümlədən təyyarənin pilotunun keçən il fevralda Putinin Ukraynaya hücumuna sosial şəbəkədə dəstək mesajını paylaşmışdılar, o qədər tərbiyəsiz cümlə idi, burda dərc etmək də mümkün deyil.

Priqojin iki ay qabaq qiyam qaldırıb dərhal yarımçıq qoyanda çoxları onun sonluğunu məhz bu şəkildə proqnozlaşdırmışdı. Adını da qoydular ki, bəs Putin xəyanəti başlasın və sairə. Guya kişinin oğlu üçün sədaqət, etibar, inam tipli şeylər çox vacib imiş. Guya Rusiyada ayrı nə cürsə mübarizə üsulları varmış. Görəsən, Putinin zamanında Moskvada “Nord-Ost” musiqi tamaşasında 130 girovun ölümü nəyin qisasıymış? Yaxud Beslan faciəsi...

Totalitar rejimlərdə insan canının heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Elə Priqojin qiyam qaldıran gün bir neçə rus hərbi təyyarəsini vurmuşdu, ancaq Moskvada özlərini elə aparırdılar sanki milçək öldürülüb. “Başdanxarab zenitçimiz var, havada nə görsə vururdu” - Jenya (Putin dost vaxtlarında Priqojini belə çağırırdı) əhvalatı sarkazmla belə izah etmişdi.

Bəlkə indi də o zenitçinin işidir? Hərçənd təyyarənin yerdən vurulmasına heç kim inanmır, əvvəldən içinə bomba qoyulduğu deyilir, çünki vurulma anına aid videolarda havada raket-filan izi görünür.

Dünyada özünü bandit kimi aparan rejimin daxilə də belə olması təbiidir. Ancaq bunu təkə Putinlə bağlamaq nə dərəcədə düzdür?

Təzəlikcə rus müxalifət lideri Navalnının türmədən məktubu yayıldı. Orda Navalnı bugünkü pis günlərin yaranmasında Yeltsinin, 90-cı illər liberal rus siyasətçilərinin günahını görürdü. 1993-cü ildə Yeltsinin Moskvada parlament binasını tanklardan atəşə tutmasını yada salmışdı.

Doğrudan da, axı heç Yeltsin də düz-əməlli adam deyildi. İki dəfə Çeçenistana ordu yeritmişdi. Yeltsin sözdə demokrat sayılsa da, əslində Putinin başqa, bir az kasıb versiyasıydı.

Lakin maraqlıdır ki, Navalnı Yeltsinin Rusiya daxili cinayətlərini sadalayanda heç beynəlxalq aləmə toxunmayıb. Məsələn, Yeltsinin 1995-ci ildə Ermənistanı 1 milyard dollarlıq silah peşkəş etməsi bəyəm demokrat hərəkət idi? Yeltsin dövründə Rusiya Qarabağda, Moldovada, Gürcüstanda separatçı rejimlərə hər cür yardım edirdi. Munaqişələri qızıqdır, suyu bulandırır balıq tuturdu. Bəs niyə Rusiyanın “demokratları” o zaman (elə indi də) susurdular, bəzənsə separatizmə, dağıdıcılığa dəstək verirdilər? Çünki oralarda imperiya xisləti, velikorus şovinizmi hər kəsə yoluxub. Demokratın, liberalın faşistdən fərqi yoxdur.

Ona görə Putindən sonra da oralarda nəyinsə deyiləcəyinə çox inanmayın. Bəlkə uzağı təyyarəni yerdə partladılar, meyitlər ələ gəlsin deyər. Bu da olar humanizm...

“Şeytan yuvası” Xankəndidə maraqlı proseslər başlayıb. Təbii ki, Azərbaycanın gündəmi və reallığın diktəsi ilə. Bunu özləri də etiraf edirlər. Çünki variant qalmayıb və bütün xilas yolları Bakıya aparır.

Artıq Azərbaycanla anlaşma tərəfdarları öz mövqelərini açıq şəkildə bildirməyə başlayıblar. Oligarx-dələduz Ruben Vardanyan təmsil rəhbərliyi get-gedə əhəmiyyətini itirməkdə, “silahlı mübarizə” çağırışları daha eşidilməz olmaqdadır. Qeyri-müəyyənlik, sabaha total inamsızlıq, beynəlxalq birliyə bağlanan ümidlərin puç olması da öz işini görməkdədir.

“Qarabağda qarşıdurmanın son mərhələsinə qədəm qoyuruq”.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu sözlərin müəllifi erməni separatçı və revanşist siyasi ekspert Hrant Melik-Şahnazaryandır.

“Azərbaycan və onun “yan” soyadlı agentləri (erməniləri nəzərdə tutur - red.) Qarabağa qarşı növbəti oyuna başlayıblar. Onlar özlərinə sərf edən bir “Priqojin” tapıb, onlara “terrorçu” deyir, bununla qorxutmağa çalışırlar. Araik Arutyunyan ermənilərə qarşı yönəlmiş bu siyasətdən nə əldə edir? Cavab qısadır: hakimiyyət illüziyası və Azərbaycanın gələcəkdə onu əfv edəcəyinə dair boş ümidlər”, - deyər Şahnazaryan yazıb.

Əlbəttə, oyuncaq rejimi üçün vəziyyət göründüyündən daha qəlizdir. Ola bilsin, hansısa cinayətkar Azərbaycan dövlətinə reintegrasiya məsələsində real kömək qarşılığında müəyyən güzəştə ümid eləsin və hətta buna nail də olsun. Ancaq bu, törədilən cinayətin miqyası və ağırlıq dərəcəsindən asılı olacaq. Amnistiyaya düşən cinayət əməlləri isə, yəqin ki, bağışlanacaq.

Lakin Bakı reintegrasiya, Qarabağın yerdə qalan hissəsində öz suverenliyinin bərpası məsələlərini siyasi bazarlığa çıxarmaq fikrində deyil. Çünki seçim qarşısında olan biz deyilik, separatçı-kriminal ünsürlər və onların 35 ildir girov saxladığı mülki ermənilərdir. Buyursunlar, düzgün seçimlərini etsinlər. Vaxt elə də çox qalmayıb.

Prosesin sürətli və hamı üçün uğurlu getməsi isə Rusiyadan çox, Ermənistandan və onun rəhbərliyindən asılı olacaq. Əgər rəsmi İrəvan Bakının irəli sürdüyü 5 məlum baza prinsipi əsasında tezliklə sülh müqaviləsi imzalayarsa, onda oyuncaq rejimin son

Bütün xilas yolları Bakıya aparır... - Xankəndi separatçılarının son “ev tapşırığı”

Oyunu biz başlarıq, biz bitiririk! **Rusiya politoloq:** “Ermənistan və erməni icması muxtariyyətdən sui-istifadə etdi, Bakı niyə öz dövlətçiliyi altına bu minanı qoymalıdır ki...”

Ümidi basdırırlar, Bakı silahlı separatçıların axırına daha tez çıxar, iki xalq arasında düşmənçilik səhifəsi daha tez qapanar, Rusiyanın separatizm “kartı”ndan istifadə edib aranı qızıdırmaq imkanları faktiki sıfırlanar.

Bu xüsusda maraqlı detal. Xəbər verildiyi kimi, bu günlərdə Rusiya pasportlu onlarla erməni “Laçın” postu vasitəsilə Qarabağı tərk edib. Erməni teleqram kanalları yazıb ki, Rusiyanın Qarabağdakı sülhməramlı kontingentinin komandiri Aleksandr Lentsov erməniləri yola salarkən “əgər nə vaxtsa Qarabağa qayıtmaq qərarına gəlsəniz, o zaman yalnız Bakı vasitəsilə mümkün olacaq” xəbərdarlığını edib.

Yeni Rusiya tərəfi də anlamağa başlayıb ki, Azərbaycan Qarabağda öz suverenliyindən güzəştə getməyəcək. Necə deyirlər, oyunu biz başlarıq, biz bitiririk. Əfsus ki, Paşinyan hökuməti sülh sazişi məsələsində tələsmir. Nəla-mixə vurur, oyunbazlıqla məşğul olur. Bununla da çox qiymətli zamanı itirir...

“Ermənistanın mövqeyində böyük təməl ziddiyyəti var və İrəvanın indiyədək olan fəaliyyətləri kimi, bundan sonrakılar da bu ziddiyyət çərçivəsində davam edəcək”.

“Yeni Müsavat”ın məlumatına görə, bunu **rusiya politoloq, Siyasi Araşdırmalar Mərkəzinin direktoru Sergey Markov** Oxu.az-a deyib.

“Ermənistan anlayır ki, Azərbaycan güclüdür. Ölkə rəhbərliyi də əhalinin eksəriyyəti kimi Qarabağın Azərbaycanın ərazisi kimi tanınmasına razıdır, çünki onlar özləri Azərbaycanla döyüşə bilmirlər, həmçinin kənarda onlar üçün döyüşmək istəyən tapa bilmirlər”, - deyər Markov qeyd edib.

Politoloqun sözlərinə görə, bu səbəbdən İrəvan yollar axtarır ki, Qarabağı hüquqi baxımdan Azərbaycanın ərazisi kimi tanısin, amma eyni zamanda bura faktiki və siyasi cəhətdən Azərbaycanın olmasının: “Bunun üçün isə Bakı hansısa yolla (görünür, bəzi qüvvələrin təzyiqi altında) Qarabağın erməni icmasının muxtariyyətini tanımalıdır, bu muxtariyyətin qarantı isə Azərbaycan hökuməti və Konstitusiyası deyil, Ermənistanın dostu olan hansısa beynəlxalq strukturlar olmalıdır”.

Lakin ekspertin əminliyinə görə, Azərbaycanın bu variantı həyata keçirməyə arzusu və ehtiyacı yoxdur. “2,5 ildən az müddətdə “Soçi razılaşmaları” başa çatacaq,

Azərbaycan onları yeniləməyəcək. Bakı Rusiya sülhməramlı kontingentinə (RSK) görülməli işlərə görə təşəkkür edəcək, ola bilsin ki, kimisə hansısa şücaətinə görə mükafatlandırın, vəssalam. RSK Qarabağı tərk edəcək, daha sonra Azərbaycan Ordusu bu əraziyə daxil olacaq və Ermənistan silahlı qüvvələrini darmadağın edəcək. Amma bəlkə də erməni qüvvələri bunun tamamilə əbəsi olduğunu anlayaraq heç döyüşlərə qoşulmayacaq. Deməli, Bakının erməni muxtariyyətini tanımasına ehtiyac yoxdur”, - deyər o vurğulayıb.

Politoloq həmçinin Sovet Azərbaycanı çərçivəsində mövcud olmuş DQMV-ni xatırladı: “Hər şey çox pis bitdi. Erməni icması da Ermənistan kimi bu muxtariyyətdən sui-istifadə etdi. Onlar dəhşətli müharibəyə başladılar, nəticədə bir milyon azərbaycanlı qaçqın və məcburi insan həlak oldu. Bəs Azərbaycan niyə öz dövlətçiliyinin altına bu minanı qoymalıdır ki?!”

Sonuncu sual İrəvanla yanaşı, əslində Moskvaya da ünvanlanıb - “status” məsələsini gələcək nəsillərə saxlamaq istəyən Moskvaya...

□ **Siyasət şöbəsi, “Yeni Müsavat”**

Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan avqustun 23-də İrəvanda ATƏT-in fəaliyyətində olan sədrinin şəxsi nümayəndəsi Anjey Kaspşiklə görüşüb. Bu barədə Ermənistan XİN-dən məlumat verilib. Məlumatla görə, tərəflər Laçın yolundakı vəziyyəti müzakirə ediblər.

Xatırladaq ki, bir qədər öncə ATƏT sədri, Şimali Makedoniyanın xarici işlər naziri Buyar Osmani şəxsi nümayəndəsi Anjey Kaspşik Ermənistan-Azərbaycan şərti sərhəndekii vəziyyətlə tanış olmaq məqsədilə sərhədə gələcəyini anons etmişdi. Osmani demişdi ki, o, bu qərarı Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri ilə telefon danışqlarından sonra verib. "Laçın dəhlizi"ndən sərbəst keçidlə bağlı çağırışımı bir daha təkrar edirəm. Digər marşrutlar paralel olaraq açılmalıdır. Humanitar aspektlər həmişə üstünlük təşkil etməlidir. Siyasi məsələlər üzrə dialoq davam etməlidir və ATƏT buna kömək etməyə hazırdır", - deyər Osmani qeyd etmişdi.

Bakıdan isə bu açıqlamaya cavab gecikməmişdi. "Hər gün Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsindən hər iki istiqamətdə Azərbaycanın onlarla erməni sakini keçir. Cənab nazir, hər bir ölkədə olduğu kimi, Azərbaycanda da sərhəd keçidi yaxşı tənzimlənir və "sərbəst keçid" anlayışı heç yerdə yoxdur. Bölgəyə böyük həcmdə yüklərin çatdırılmasına gəlincə, Azərbaycan bu məqsədlə Ağdam-Xankəndi yolunu ayırdı. Əgər on gün əvvəl ermənilər tərəfindən razılaşma pozulmasaydı, Ağdam-Xankəndi yolundan istifadə oluna bilərdi".

Bunu Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidməti İdarəsinin rəhbəri Ayxan Hacızadə "X" də Kaspşikin regiona səfərinə münasibət bildirərək yazmışdı.

Məlumdur ki, Kaspşikin adı ATƏT-in bədnam Minsk Qrupunu (MQ) yada salır. Bu da təbiidir. Biz 27-28 ildə ATƏT-dən və onun erməni işğalını rəsmiləşdirməyə çalışan MQ-dən Azərbaycana münasibətdə heç bir yaxşılıq görmədik. Odur ki, narahatlıq qalır: Kaspşikin budəfəki səfərinin Azərbaycana nə faydası olacaq?

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov ATƏT kimi təşkilatların səmimiyyətinin olmadığını qeyd etdi: "ATƏT Qarabağ torpaqlarımızın 30 illik işğalı dövründə hansı faydalı işi görə bildi ki? Bu təşkilatın Minsk Qrupu fəaliyyət göstərdiyi dövrdə görüntü yaratmaqdan başqa heç nə etmədi və çəkinmə-

Kaspşik "Laçın" postuna gəlir: ATƏT-in, nəhayət, bir faydalı işini görəcəyikmi?

Fikrət Yusifov: "ATƏT kimi təşkilatların səmimiyyəti qəbuledilməzdir"

Əli Orucov: "Bu qurumun nə Azərbaycana, nə də ümumilikdə sülh danışıqlarına faydası var"

Anjey Kaspşik

dən demək lazımdır ki, etmək istəmədi. Azərbaycan hökumətinin ATƏT kimi adı böyük, lakin fəaliyyəti ikili standartlar üzərində qurulmuş bir təşkilatdan ciddi bir gözləntisi də yox idi. Sadəcə, beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında biz bu məsələnin sülh yolu ilə həlli üçün şərait yaratmalı idik və bunu etdik. Ancaq Minsk Qrupu 30 ildə işğalçı ilə işğalla məruz qalmış tərəf arasında fərqi belə görməzdən gəldi. Bu qədər müddət ərzində işğalçı dövlətə qarşı sanksiyalar tətbiq olunması ilə bağlı təşəbbüs belə göstərilmədi. Belə bir ölü təşkilatın bundan sonra mövcud məsələlərin həllində hər hansı bir iş görə biləcəyinə inanmaq sadəlövlükdür.

ATƏT rəhbərliyinin bu təşəbbüsü daha çox erməni təbliğatı ilə ATƏT-in yeni oyunlar oynamaq cəhdi kimi dəyərləndirilməlidir. Ermənilər məhz ATƏT kimi təşkilatların dəstəyinə söykənərək torpaqlarımızı 30 il işğal altında saxlaya bildilər. Bütün bunlardan sonra bu kimi təşkilatların səmimiyyəti qəbuledilməzdir. Onların etmək istədikləri səfərin qarşısına da çıxmaq lazım deyil. Qoy gəlib getsinlər. Bu gəliş-gedişlə onsuz da hər hansı bir məsələnin həllinə yardımçı olmayacaqlar. Belə səfərlər onlara daha çox varlıqlarını göstərmək və ermənilərə "biz çalışırıq" demək üçün lazımdır.

ATƏT-in 44 günlük İkinci Qarabağ savaşında məğlub olmuş ermənilərə yenidən qahmar çıxmaq, ermənilərin təhriki ilə Minsk Qrupunun fə-

aliyyətini yenidən bərpa etmək arzularını Azərbaycan Prezidenti - "ATƏT-dən mandat alan Minsk Qrupu 28 il ərzində heç bir nəticə əldə etmədi. Buna görə Azərbaycan Qarabağ münaqişəsini həll etdikdən sonra artıq Minsk Qrupuna ehtiyac qalmayıb" deyərək puç etdi. İndi ATƏT yenidən bu məsələdə canfəşanlıq etmək istəyir. Biz artıq belə gedişlərə inanmaqdan çox uzağıq. Laçın yolu məsələsinə də öz diplomatik səyləri ilə həll etdik. Erməni silahlı birləşmələrinin Qarabağ torpaqlarımızdan çıxarılması və Qarabağda yaşayan sadə ermənilərin Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edərək qanunlarımızın tələbləri altında yaşamaq kimi problemləri də Azərbaycan hökuməti, onun Prezidenti - Ali Baş Komandan İlham Əliyev həll edəcək.

Bu gün artıq Qarabağ torpaqlarımızdan ermənilərin köç etməsi bu prosesin başlandığından xəbər verir. Oranı tərk edənlər Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etmək istəməyən, separatçıları dəstəkləyən toplumdur. Belələri sonlarının yaxşı olmayacağını anlayıb, indidən işlərini "etibarlı" görürlər. Bizim Qarabağdan qanunsuz erməni silahlı birləşmələrindən, separatçılardan başqa erməni millətindən olan heç kimi qovmaq niyyətimiz yoxdur. Kim bizimlə yaşamaq istəyirsə, buyursun. Lakin belələrinin Azərbaycan vətəndaşlarına qarşı təxribatlarda əlinin olmadığı aydınlaşmalıdır. Azərbaycan çox millətlərin yaşadığı tolerant bir ölkədir. Bizə xəyanət etməyən

hər kəs bu torpaqlarda sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşaya bilər. Bu, dövlətimizin seçimidir. Bu yolda bizə ağır öyrədən hər hansı bir beynəlxalq təsisat da ehtiyacımız yoxdur".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov da ATƏT-i faydasız bir qurum kimi qəbul edir: "44 günlük müharibədə Azərbaycanın parlaq qələbəsinə sonra regionda və regiona marağı olan güclərin mövqelərində ciddi dəyişikliklər baş verdi. Müharibədən sonra yeni realıqları düzgün realizə edənlər bölgədə sülhün və təhlükəsizliyin qorunması üçün fəaliyyətlərini davam etdirməkdədir. Fransa kimi bəzi dövlətlər isə hələ də köhnə stereotiplərdən çıxıb bilməyərək, konkret olaraq tərəfkeşliyini və təzyiqlər vasitəsilə güzəştlər qopara biləcəyi düşüncəsini davam etdirməkdədir. Yaxud hansısa forma və ya ad altında maraqlarını təmin etməyə səy göstərir.

Bu baxımdan ATƏT və onun keçmiş Minsk Qrupunun canfəşanlıqları diqqət çəkir. Halbuki ATƏT Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin tənzimlənməsində üzərinə götürdüyü missiyanı yerinə yetirə bilmədi. Həm də münaqişəni daha da mürəkkəbləşdirdi. Saysız-hesabsız müxtəlif səviyyəli görüşlər, aparılan danışıqlar, heyat keçirilən səfərlər uğursuz olmaqla bəhəm 30 il işğalçı himayə etdilər. Nəticədə ermənilər Azərbaycana qarşı qəbulolunmaz iddiada bulundular, hətta yeni təcavüzkar

planlarını açıq şəkildə bəyan edərək rəsmi Bakını qorxutmaqla istədikləri güzəştlərə məcbur etmək qədər avantüraya yuvarlandılar. Nəhayət, Azərbaycan özü məcbur oldu ki, həm havadan asılı qalan BMT qətnamələrini yerinə yetirsin, həm də heç bir işə yaramayan ATƏT-in Minsk Qrupunu tarixin arxivinə göndərsin. Prezident demişken, gorbagor oldu.

Lakin buna baxmayaraq, 10 noyabr Bəyanatının ardından lazımsız və dşsiz olan bir qurum kimi hansısa formatda və ad altında davam etdirmə anonsu verildi. Həmsədr dövlətlər ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri yeni qiyafədə və yeni ad altında üzə çıxdı. Görünən o ki, ATƏT yenidən təzahür edərək hələ də geosiyasi proseslərdə mövcud olduğunu göstərmək istəyir. Amma realıqları görmədən, obyektiv yanaşma sərgiləmədən çətin onun özünün təklifi cəlbədiri olsun.

ATƏT-in fəaliyyətində olan sədri deyir ki, Laçın dəhlizi sərbəst giriş-çixış üçün açıq olmalıdır. Bu yanaşmanın özü kifayət edir ki, dürüst və beynəlxalq hüquqi mövqeyə əsaslanmayan ATƏT Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normalaşdırma sü-

rəcinə müsbət reaksiya verəcəyinə ciddi şübhələr yaratsın. Sədrin şəxsi nümayəndəsinin regiona səfəri də formalizmdən o yana, çətin ki, getsin. Digər tərəfdən, Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normalaşdırılması və sülh sazişinin imzalanması məsələsinə artıq Avropa İttifaqı Şurası fəal dəstək verir və bu formatda hər iki lider 6 görüş keçirib. Ləng və çətinliklə də olsa prinsiplə məsələlərdə dövlətlərin ərazi bütövlüyü qarşılıqlı olaraq tanıdı. ATƏT-in burda hansı sifətdə qoşulacağı məlum deyil və rəsmi Bakı bu qurumun iştirakının qəbulunu istəməz. Bakı açıq şəkildə bəyan edib ki, ATƏT effektiv vasitəçilik missiyanı yerinə yetirə bilmir. Odur ki, bu təşkilatın nə Azərbaycana, nə də ümumilikdə sülh danışıqlarına heç bir faydası yoxdur və olmayacaq da. Əksinə, Ermənistanın istəyidir ki, daha çox dövlət və daha çox beynəlxalq qurumları prosesə cəlb edərək mürəkkəb və qarışıq bir vəziyyət yaratsın. Və hansısa bəhanələrlə, uydurma iddia, eləcə də təbliğat kampaniyası ilə rəsmi Bakıya beynəlxalq təzyiqləri artırsın və diqqəti üzərinə götürdüyü öhdəliklərdən yayındırsın".

□ **Cavanşir ABBASLI,**

Xatəmi İran hökumətinə səsləndi: "Niyə islam adına belə edirsiniz?"

İranın islahatçı eks-prezidenti Məhəmməd Xatəmi hökumətin idarəçilik tərzini, İranın imkanlarının israf edilməsini sərt şəkildə tənqid edib. Bu barədə "Azad İran" "Telegram" kanalı məlumat verib.

"Biz insanların yanında olaraq onların problemini bilib dilə gətirməliyik və hökumətə bildirməliyik ki, insanlara qarşı pis işlər görür", - deyər Məhəmməd Xatəmi qeyd edib.

O, inqilabdan öncə Müsəlman Siyasi Məbuslar Dərnəyinin Mərkəzi Şurası ilə görüşündə hökumətin özünü islah etməsinin vacibliyinə bir daha aydınlıq gətirib.

Xatəmi bildirib ki, bu cür idarəçiliklə həm islam, həm xalq, həm də İran əziyyət çəkir və sağalmaz yaralara məruz qalır. "İnsanlar qul deyillər! Çalışın, xalqa cavab verə bilən birisini hakimiyyətə gətirin. Əgər deyirsinizsə ki, gücümüz var və belədirsə, bəs niyə islam adına belə edirsiniz?", - deyər o, sual edib.

“Türkiyə Qara dəniz” Taxıl Sazişi”nin yenilənməsi üçün söylərini davam etdirir”. Bunu avqustun 23-də Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Kırım Platformasının iclasında videomüraciət zamanı deyib.

O qeyd edib ki, bu məsələdə prosesə xələl gətirə biləcək addımlardan çəkinmək lazımdır: “Müharibənin bitməsi, Qara dəniz hövzəsində sülh və sabitliyin olması təkəcə regiona deyil, bütün dünyaya rahatlıq gətirəcək. Bir daha bildirirəm ki, biz Kırım da daxil, Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyirik və ümid edirik ki, tezliklə bölgəmizə sülh gələcək”.

Az öncə Ərdoğan sentyabrda imkan yaranarsa Qara dəniz taxıl təşəbbüsünün dirçəldilməsilə bağlı rusiyalı həmkarı Putinlə birbaşa danışıqlara başlamaq niyyətində olduğunu demişdi. Onun fikrincə, sentyabrda Hindistanda planlaşdırılan G-20 görüşü və BMT-nin ABŞ-dəki Baş Assambleyasının sessiyası Putinlə bu müzakirələr üçün potensial forum ola bilər. Ərdoğan onların sıx qrafiki ilə əlaqədar məhdudiyyətləri etiraf edib, lakin “taxıl sövdələşməsinə” nəzərdən keçirməyə hazır olduğunu bildirib.

Türkiyə Prezidenti “taxıl sövdələşməsi” dayandırıldıqdan sonra Ukrayna limanından ilk gəminin bu yaxınlarda yola düşməsinə də şərh edib. O dəqiqləşdirib ki, İstanbul boğazından keçən gəmi taxıl daşıyan yox, konteyner gəmisi olub. Ərdoğan deyib ki, məqsədi Putinlə telefon danışıqları zamanı Rusiyanın taxıl dəhlizlə bağlı müsbət mövqeyini əldə etməkdir.

Ərdoğan həmçinin bildirib ki, Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan tezliklə Rusiyaya səfər edəcək. O, daha dəqiq nəticələr əldə etmək üçün şəxsi müzakirələrin vacibliyini vurğulayıb. Bundan əlavə, Ərdoğanın özünün tezliklə Rusiyaya səfər edəcəyi xəbəri yayılıb.

Türkiyənin “Milliyet” qəzetinin diplomatik mənbələrə istinadən verdiyi məlumata görə, Taxıl sazişi iştirakçılarının İstanbulda görüşünün baş tutub-tutmayacağı Hakan Fidanın Ukrayna və Rusiyaya səfərinin nəticələrindən asılıdır. Hər bir halda yüksək səviyyəli görüşdən əvvəl mütləq texniki müzakirələr olmalıdır.

Qəzetin yazdığına görə, avqustun 23-də Türkiyə Prezidentinin məsləhətçisi

Fidan Ukrayna və Rusiyaya gedir - Ərdoğandan son “Taxıl sazişi” həmləsi Ukrayna taxıl ixracını axsatmır; Moskva məyusdur

Akif Cağatay Qılıç Kiyevdə olub. Bu gün - avqustun 25-də isə Hakan Fidan Ukraynaya səfər edəcək. Hər iki səfərin gündəliyindəki əsas məsələ Qara dəniz təşəbbüsünün bərpasıdır.

Hakan Fidanın Rusiyaya səfəri isə sentyabrın əvvəlinə planlaşdırılır.

Qeyd edək ki, Rusiya Taxıl sazişindən özünə qarşı sanksiyaların yumşaldılması üçün təzyiq vasitəsi kimi istifadə edir. Bunu Moskvanın sazişin bərpası üçün irəli sürdüyü şərtlərdən də aydın görmək olur. Tələb olunur ki, əvvəlcə Rusiya taxılının və gübrəsinin dünya bazarlarına tədarükü ilə bağlı sanksiyalar ləğv edilməlidir. Reallıqda bu sahədə heç bir sanksiya yoxdur. İkinci tələb ərzaq və gübrə təchizatı sahəsində fəaliyyət göstərən Rusiya bankları və maliyyə qurumlarının sərbəst əməliyyatlarına şərait yaradılmasıdır. Bunun üçün “Rosselxozbank”ın SWIFT-ə qaytarılması tələb edilir. Moskva həmçinin Rusiyaya kənd təsərrüfatı texnikası və gübrə sənayesi ilə bağlı ehtiyat hissələrinin və komponentlərin idxalına icazə verilməsini tələb edir. Hansı ki, həmin məhsullar ikili xarakterli olduğuna, hərbi məqsədlər üçün istifadə edilə bildiklərinə görə onların Rusiyaya satışı qadağan edilib.

Dördüncü tələb kimi gəmilərin kirayələnməsi, bununla yanaşı, Rusiyanın ərzaq ixracatının sığortası ilə bağlı bütün problemlərin

həll edilməsi və bu daşıma- lar üçün bütün logistika təminatının təmin olunması irəli sürülür.

Beşinci tələb qismində Rusiya gübrələrinin və gübrə istehsalında istifadə edilən xammalın daşınmasının genişləndirilməsi üçün bütün şərtlərin yerinə yetirilməsi çıxış edir. Burada əsas məqam Tolyatti-Odessa ammoniyak boru kəmərinin yenidən işə salınmasıdır. Ukrayna tərəfi bu tələbi heç bir halda qəbul etməyəcəyini dəfələrlə açıqlayıb. İyun ayında kəmərin mühüm hissəsi partladılaraq tamamilən sıradan çıxarılıb.

Moskva həmçinin kənd təsərrüfatı sektoru ilə bağlı dondurulmuş Rusiya aktivlərinin blokdan çıxarılmasını istəyir.

Nəhayət, Putinin sonuncu tələbi Ukraynadan ixrac olunan məhsulların Avropa və digər Qərb ölkələrinə aparılmamasıdır. Bunun da o, guya həmin məhsulların Afrika ölkələrinə çatması üçün irəli sürdüyünü bildirir.

Reallıq isə budur ki, Taxıl dəhlizi ilə əsasən Ukraynadan heyvandarlıqda istifadə olunan yemlik taxıl daşınır. Ərzaqlıq buğdanın ixracı daha çox Dunay limanları və avtomobillərlə həyata keçirilir. Buna görə də statistikada Ukraynadan Taxıl dəhlizi ilə daşınan məhsulların az hissəsinin kasıb ölkələrə çatdığı görünür.

Rusiya reallıqda Ukraynadan taxıl ixracının, üm-

miyyətlə, reallaşmamasında maraqlıdır: Afrikanın kasıb dövlətlərini buğda və çörək təminatında özündən asılı hala salaraq, onların sərvətlərini mənimsəmək, üstəlik, öz taxılını, neft və neft məhsullarını satmaq üçün əlverişli bazar formalaşdırır. İndilik Putin 6 Afrika ölkəsinə hər birinə 25-30 min ton pulsuz taxıl çatdıracağını deyir. Çox maraqlıdır ki, Putinin 25 min ton pulsuz taxıl verəcəyi Eritreyə hazırda Rusiyadan buğda alır, özü də ödənişlə.

Hələlik Putin Taxıl sazişi kartından istədiyi nəticəni ala bilməyib: Qərb onun şantajına məhəl qoymayaraq Ukrayna taxılının Dunay çayı, avtomobil və dəmiryol nəqliyyatı ilə daşınmasını sürətləndirmək üçün addımlar atılır. Putin bu prosesi əngəlləmək üçün Ukraynanın Dunay sahillərindəki limanlarını - Reni və İzmali bombaladı, oradakı taxıl terminallarını məhv etməyə çalışır. Lakin Qərb taxılın dəmiryolla daşınması üçün fəaliyyətlərini qat-qat artırmaqla, Rusiyanın məqsədinə çatmasına imkan verməməkdə qərarlı görünür.

Rusiyanın qəddar və heç bir müharibə qanunlarına sığmayan fəaliyyətləri qarşılığında Ukrayna adekvat addımlar atır. Belə ki, avqustun 4-dən Ukrayna Rusiyanın Qara dəniz limanlarını öz təhlükəsizliyi üçün təhdid elan edərək, oradan çıxan bütün növ gəmilərin hərbi təhdid mənbəyi kimi qəbul ediləcəyini bə-

yan edib. Bu addım artıq Rusiyanın Qara dənizlə neft ixracında sığorta və gəmi icarəsi xərclərinin artmasına gətirib çıxarıb. Ekspertlərə görə, Ukraynanın Rusiya limanlarına bir neçə uğurlu hücumundan sonra Moskvanın Qara dənizlə yükdaşımaqları ciddi şəkildə azala, hətta dayana bilər. Buna görə də güman edilir ki, Türkiyənin təşəbbüsü ilə Taxıl sazişinin bərpası istiqamətində başlanılan fəaliyyətlər sentyabrın ortalarına doğru müsbət

Taxıl sazişinin dayanmasından sonrakı qiymət artımı tendensiyasına rəğmən, ötən həftə dünya bazasında buğdanın qiymətində 3,4 faizlik ucuzlaşma qeydə alınıb. Hazırda Fransa buğdasının 1 tonu 252 dollara, ABŞ buğdası 248 dollara, Rusiya buğdası isə 250 dollara ticarət olunur. Çıxaqo birjasında yumşaq buğdanın sentyabr fyuçerslərinin qiyməti 241 dollar təşkil edir. Euronext birjasında isə dekabr fyuçerslərinin müqavilə qoy-

nəticələne bilər.

Onu da qeyd edək ki, Taxıl sazişinin dayanması nəticəsində dünya bazarında buğdanın qiymətində artım müşahidə olunur. O cümlədən Rusiya buğdasının 1 tonu iyunun sonlarındakı 234-240 dollardan 250 dollara qədər bahalaşıb. Misir və digər ölkələrlə sentyabr-oktyabrda çatdırılması nəzərdə tutulan buğda həcmi üzrə müqavilələr 1 ton üçün 262-265 dollara bağlanıb.

Lakin Rusiyanın taxıl ixracı gözlənilmədiyi qədər artım nümayiş etdirmir. Belə ki, Rusiya Taxıl İttifaqının məlumatına görə, 1-20 avqustda ölkə 4,4 milyon ton taxıl ixrac edib. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 13,4 faiz çoxdur. Lakin nəzərə alsaq ki, ötən ilin eyni dövründə Rusiyanın taxıl ixracı 22 faiz azalmışdı, onda indiki artımın məhz ötən ilin bazasının aşağı səviyyəsi ilə bağlı olduğunu görürük.

Rusiya ənənəvi olaraq buğdanı Ukraynadan alan Misir, Keniya, Əlcəzair kimi ölkələrə ixracı kəskin artıraraq Tunis, Mozambik, Qana, Eritreya və digər Afrika ölkələrinə buğda ixracına başlanıb. Maraqlıdır ki, bu ölkələr arasında Putinin pulsuz buğda vəd etdiyi ölkələr də var. Rusiya həmçinin ilk dəfə olaraq Latın Amerikasına ölkələrinə Braziliya, Meksika, Venesuela, Peru buğda ixracına başlayıb. Ötən il bu ölkələrin heç biri Rusiyadan buğda almamışdı.

məti 253,5 dollar təşkil edib.

Aqrar bazar nəşri olan “SovEkon”un hesablamalarına əsasən, 2023-2024-cü il mövsümündə Ukraynanın taxıl ixracı potensialı əvvəlki mövsümdəki 17 milyon tondan 10 milyon tona qədər azalacaq. Bunun bir səbəbi müharibəyə görə istehsalın azalmasıdır, digər səbəbi Taxıl sazişinin icrasının dayanması nəticəsində ixrac imkanlarının məhdudlaşmasıdır. Lakin sonuncu amilin rolunun yükək olduğunu söyləmək qeyri-mümkündür. Çünki Ukrayna Taxıl dəhlizinin fəaliyyəti dayandıqdan sonra da taxıl ixracını azaltmayıb. Ukrayna Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin məlumatına əsasən, iyulun 1-dən başlanan yeni mövsümdə avqustun 23-dək ölkə 1 milyon 597 min tonu buğda olmaqla, 3 milyon 832 min ton taxıl ixrac edib. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 500 min ton çoxdur. İxracın 1 milyon 558 min tonu avqust ayında reallaşıb ki, bu da Taxıl dəhlizinin işlədiyi ötən ilin avqustundakından cəmi 68 min ton azdır. Rusiyanın Ukraynanın Dunay sahillərindəki limanlarını dağıtmağa çalışmasının əsas səbəbi də elə budur: Ukrayna taxıl dəhlizi olmadan da taxılını ixrac edə bilər. Bu isə Moskvanın əlindən daha bir təzyiq rıçağının çıxması deməkdir.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

İsveç və Danimarkada müqəddəs "Qurani-Kərim"ə qarşı həqarətlər davam edir. İslam dünyasından edilən etirazlar, hələ ki, nəticə vermir. Bu ölkələrin səfirlərini bir sıra müsəlman dövlətlərinin XİN-lərinə (Türkiyə, İraq, İran) çağırılması da nəticəsiz qalmaqdadır.

Avqustun 23-də Danimarkanın müvəqqəti işlər vəkili bir ayda dördüncü dəfə (18, 21, 22, 23 avqust) Türkiyə XİN-ə çağırılıb. Lakin belə görünür, müsəlman dövlətlərinin, onların yeganə vahid təşkilatı olan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) daha sərt və sinxron tədbirlərinə ehtiyac var.

"İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələr "Qurani-Kərim"i təkrar təhqir edilməsi fonunda İsveç və Danimarkadan malların alınmasına embarqo tətbiq etməyi nəzərdən keçirəcək". Bu barədə İranın xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahiyan bildirib.

"İran İslam Respublikası adından İsveç və Danimarka hökumətlərinə və polisinə xəbərdarlıq etmək istədim ki, İslam dünyası və İslam ümməti "Qurani-Kərim"ə qarşı davam edən təhqirlərə dözməyəcəklər", - Abdullahiyan qeyd edib. Onun sözlərinə görə, İƏT ölkələrinin xarici işlər nazirlərinin görüşündə İslam dünyası tərəfindən İsveç və Danimarka mallarına embarqo qoyulması ideyası səsləndirilib və bu məsələyə xarici işlər nazirləri tərəfindən baxılacaq. *Bəs İƏT, nəhayət, embarqo ilə bağlı yekdil qərar qəbul edəcəkmi? Təsiri olacaqmı? Yaxud, məsələn, niyə 60 ölkə bu iki ölkədəki səfirlərini geri çağırır və ya onların səfirlərini qovmur?*

İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Gənclər Forumunun Avrasiya üzrə Regional Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Elçin Əsgərov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, İƏT bununla əlaqədar hələ iyulun 31-də İƏT xarici işlər nazirləri şurasının növbədən-kənar toplantısını çağırıb. O toplantıda bütün İslam ölkələri XİN-lərinə tövsiyə olunub ki, ayrı-ayrılıqda AŞ-yə müraciət edib etiraz etsinlər. Eyni zamanda tövsiyə olunub ki, Danimarka və İsveçdən səfirlərini məşvərət üçün müvəqqəti geri çağırınsınlar. Bundan başqa, qərara alınıb ki, İƏT XİN nazirlərindən ibarət nümayəndə heyəti yaradılsın və AŞ ilə Qurani yandırmağın qadağan olunması ilə bağlı danışıqlar aparmaq üçün Avropaya göndərilsin. Əlavə olaraq bütün İƏT üzv ölkələrdən AŞ-yə etiraz etmək, Qurani yandırılmasını qadağan edən qərarlar qəbul etməkdən təzyiq göstərməyə çağırılıb. Türkiyə, İran, İraqın XİN-lərinin etirazları da həmin növbədən-kənar toplantıda alınmış qərarlara uyğun atılıb. İƏT-in bu tələblərinə cavab olaraq AŞ, İƏT ilə bu barədə danışıqlar aparmağa hazır olduğunu deyib və konkret təkliflər gözlədiyini bildirib. AŞ beynəlxalq münasibətlər kətibliyi də etiraz edib ki, AŞ ölkələrində qanun icazə versə də, Qurani yandırılması düzgün deyil və bunun qadağan olunması üçün Qurani yandırılması kriminallaşdırılmalıdır, yeni cinayət hesab olunmalıdır. Amma bu barədə bütün AŞ üzv ölkələrində ayrı ayrı qərar qəbul edilməlidir. Bildiyimə görə, hazırda bu istiqamətdə iş gedir və Qurani yandırılmasının cinayət hesab olunması barədə qanunun qəbulu yolları, onların konstitusiyaya uyğunlaşdırılması məsələsi müzakirə olunur. Əlavə edim ki, İƏT dövlətlərarası təşkilatdır və öz-özlüyündə üzv dövlətlər adından qərar vermək hüququna malik deyil. Odur ki, embarqo məsələsinə də yalnız tövsiyə edə bilər.

Avropada bitməyən anti-Quran rəzaləti - 60 ölkə eyni vaxtda bu addımı atsa...

Dini mövzular üzrə ixtisaslaşan jurnalist Kənan Rövşənoğlu da mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini açıqladı: "İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı 54 il əvvəl bu günkü günlərdə İsraildə məqsəd əl-Əqsa məscidinin fanatik protestant tərəfindən yandırılmasına və ümumilikdə İsrail-Fələstin münaqişəsinin həllini sürətləndirmək məqsədilə yaradılıb. Burada yeganə qınaq doğuran ondan sonrakı tarixdə hər hansı ciddi bir nəticəyə səbəb olan addım ata bilməyib. Yeni müsəlman ölkələrinin birgə addım ata bilməməsi qeyri-adi hadisə deyil. O ki qaldı konkret olaraq Danimarka və İsveçdə "Qurani-Kərim"i yandırılmasına, hər kəs anlayır ki, bu, müəyyən radikal qrupların təxribatçı addımıdır. Burada yeganə qınaq doğuran məsələ adicəkilən ölkələrin dövlət orqanlarının bu cür provokativ hərəkətə adekvat cavab verməməsi və faktiki olaraq göz yummaqla şərait yaratmalarıdır. Düzdür, son həftələrdə İsveç və Danimarka

hökumətləri xarici işlər nazirləri və baş nazir səviyyəsində hadisəni pisləyib. Ancaq gedişat göstərir ki, təxribatçılar bu cür qınaqlarla dayandırmaq mümkün olmayacaq. Bu səbəbdən də daha qətiyyətli addım atılmalıdır. Ancaq bu məsələdə hədəf o ölkələr və ya xalqlar deyil, təxribatçılar və onlara göz yummağın hökumət qurumları olmalıdır. Ancaq düşünürəm ki, müsəlman ölkələrinin özlərinin daxilində olan problemlər onların bu kimi məsələlərdə daha qətiyyətli addımlar atmasına mane olur".

Beynəlxalq hüquq üzrə mütəxəssis, iqtisadçı Vüsalə Əhmədova da bizimlə söhbətdə dedi ki, bundan əvvəl də İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının tələbi ilə Qurani yandırılması ilə bağlı məsələ BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının növbədən-kənar sessiyasında səslənməyə çıxarılıb: "Qurani hədəf alan və "dinə nifrət" olaraq xarakterizə edilən hücumların pislənməsini tələb edən qanun layihəsi 28 səs lehinə, 12 səs əleyhinə, 7 bitərəf qalmaqla qəbul edildi. Qərarda dinə nifrət və təbliğat aktlarının qarşısının alınmasına və həmin aktların təşkil edən şəxslərin mühakimə olunmasına mane ola biləcək dövlətlərə öz yerli qanunlarına yenidən baxmaları tələb olunurdu. Yeni daha dəqiq qeyd etsək, bu şəxslərin cəzalandırılması yalnız ölkənin yerli qanunları ilə mümkündür. Ölkələrin qanunverici orqanlarının BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının rəyini diqqətə alıb-almayacağı isə məlum deyil. Bundan əlavə, səslənmənin nəticələrinə baxsaq görərik ki, Qərb ölkələrinin əksəriyyəti qərarın əleyhinə səs verib. Buradan belə nəticə çıxarmaq olar ki, Qərb ölkələri üçün "ifadə azadlığı" daha prioritet təşkil edir. Düşünürəm ki, müsəlman ölkələrinin dövlət səviyyəsində sərt reaksiyaları davam etdiyi

müddətcə, Qərb ölkələrində bu qəbildən aksiyalar da davam edəcək. Hazırda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı səviyyəsində, İsveç və Danimarkadan idxal olunan mallara embarqo qoyulması ideyasının səsləndirildiyi qeyd edilir. Ümumiyyətlə, hər hansı bir vətəndaş səviyyəsində edilən etiraz aksiyasına dövlət səviyyəsində sərt reaksiya verilməsi doğrudurmu? Öncəliklə bu suala cavab tapmalıyıq.

Nəzərdə tutulan embarqonun mümkün iqtisadi nəticələrinə gələn nəzər yetirək. Məsələn, Danimarkanın əsas ixrac məhsulları derman preparatları, dondurulmuş donuz əti və neft məhsullarıdır. 2021-ci il üzrə bu ölkənin ixracı 125.20 milyard dollar təşkil edib hansı ki, ixracda əsas payı Qərb ölkələri tutur. İsveçdə bir qədər fərqlidir, yenə də ümumi vəziyyət oxşardır. İsveçin əsas ixrac məhsulları derman preparatları, neft məhsulları, avtomobillər, digər mühərrikli nəqliyyat vasitələri, avtomobil hissələri və elektron cihazlardır. Ölkə 2021-ci ildə toplam 189.84 milyard dollar ixrac həyata keçirib, hansı ki, ixracda əsas payı Qərb ölkələri və ABŞ tutur. İsveçin ixrac həyata keçirdiyi müsəlman ölkələri isə sırasıyla Türkiyə, Səudiyyə Ərəbistanı, Misir, BƏƏ və İrandır. Bu ölkələrin də toplam ixracı ortalama 2 milyard dollar təşkil edib. Belə görünür ki, müsəlman ölkələrinin toplanıb İsveç və ya Danimarkaya iqtisadi sanksiya tətbiq etməsi bu ölkələr üçün ciddi iqtisadi nəticələr doğurmayacaq. Düşünürəm ki, hər-hansı bir etiraz aksiyası ölkələr arasında iqtisadi sanksiyalara və ya diplomatik əlaqələrin kəsilməsinə rəvac verməməlidir".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Koronavirusun mənşəyi dəqiqləşdi: süni deyilmiş, amma...
ÜST isə yenə xəbərdarlıq etdi; **həkim:** "Əgər təbii şəkildə yaranıbsa..."

COVID-19, çox güman ki, laboratoriya mənşəli deyil, təbii. Bunu "Financial Times" qəzetinə müsahibəsində Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) baş alimi Cere-mi Farrar deyib.

"COVID-19-un təbii mənşəyi getdikcə daha çox ehtimal olunur", - deyərək bildirib. Bununla belə, hələ də koronavirusun mənşəyi ilə bağlı digər fərziyyələrin, o cümlədən Uxan Virusologiya İnstitutundan (Çin) biomaterialin sızması və şəhər bazarlarından heyvan əti vasitəsilə infeksiyanın ötürülməsi versiyasının da nəzərdən keçirildiyini qeyd edib.

COVID 19-un süni və ya təbii mənşəli olması patoloji (aqrəssivlik) baxımından, xəstəliyin gedişatı baxımından hər hansı fərqlilik yarada bilərmi? Yeni süni COVID daha təhlükəli ola bilər, yoxsa təbii mənşəli olanı?

Bu gün ÜST dünya üzrə yoluxmaların kəskin artdığı barədə xəbərdarlıq edib və qorunma vasitələrindən istifadəyə çağırıb. Yeri gəlmişkən, dünyada koronavirusun yeni alt variantları sürətlə yayılmağa başlayıb. İyulun 17-dən avqustun 13-dək koronavirusa 1,4 milyon yoluxma halı qeydə alınıb. Yaranmış vəziyyətlə əlaqədar artıq bəzi ölkələrdə peyvəndləmə və məcburi maska rejiminə keçid nəzərdə tutulub.

Səhiyyə Nazirliyinin mütəxəssis - eksperti Vasif Əliyev "Xəzər Xəbər"ə bildirib ki, koronavirusun yeni ştamları immunitətdən yayındığı üçün təhlükəli sayılır. Onun sözlərinə görə, hazırda qonşu ölkələrdə "Omicron" ştamının alt variantlarına yoluxma hallarına rast gəlinir. İnfeksiyoz bildirib ki, "EG.5"lə yanaşı, başqa daha bir təhlükəli variant da hazırda müşahidə edilməkdədir. Amma yoluxma halları artsa da, xəstəxanalara müraciətlərin sayı, hələ ki, qorxulu həddə deyil.

Vasif Əliyev əlavə edib ki, bu növlərin Azərbaycanda olması ilə bağlı rəsmi məlumat yoxdur. Amma qonşu ölkələrdə artıq aşkarlanıbsa, ölkəmizdə də gələcəkdə aşkarlanma ehtimalı istisna deyil.

Mövzu ilə bağlı **infeksiyoz-hepatoloq Mərdan Əliyev** "Yeni Müsavat"a dedi ki, virusun süni, ya da təbii olmasını araşdırmaq asan məsələ deyil: "COVID-19 başlayandan sonra araşdırılma üçün bir neçə belə cəhd oldu. ÜST Çinə ekspertlər də yolladı. Onlar orada bir araşdırma apardılar. Bundan sonrakı cəhdlər uğursuz oldu. Araşdırma aparmaq mümkün olmadı. ÜST-in qərarı belə idi ki, bu, süni şəkildə, laboratoriyada hazırlanmayıb. Amma bu araşdırmanın nəticəsinin nöqtəsi qoyulmadı. Yeni bu sual açıq qaldı. Çin laboratoriyada yoxlama aparılmasına icazə versə, o virusun yüz faiz süni ya da təbii olması ortaya çıxar. Əgər süni şəkildə hazırlanıbsa, bu, daha qorxulu ola bilər. Xüsusi şəkildə hazırlandığı üçün bunun patogenliyinin, virulentliyinin güclü olması mümkündür. Amma digər tərəfdən süni şəkildə yaradılıbsa, buna qarşı dərmanların, vaksininlərin hazırlanması çox rahat olmalı idi və sürətli şəkildə hazırlanmalı idi. Çünki virusun genom quruluşu filan məlumdur, çünki laboratoriyada hazırlanıb. Buna görə onun xüsusiyyətləri də məlum olur. Düzdür, COVID-19 vaksininin hazırlanması çox sürətli şəkildə aparıldı, bütün dünya buna səfərbər oldu. Onun hazırlanması bir il çəkdi. Amma bir il əslində peyvəndin hazırlanması üçün çox qısa müddətdir. Xüsusilə də yeni virusun peyvəndinin hazırlanması üçün.

Bu, süni şəkildə yaradıla bilərmi? Əlbəttə. Laboratoriya şəraitində hər şey mümkündür. Bu, hazırlanıb qəsdən də buraxıla bilər. Yaxud laboratoriya araşdırmaları zamanı qəza nəticəsində yayıla bilər. Amma bu ehtimalın olduğunu mən düşünmürəm. Təbii şəkildə də yarana bilər. Necə ki, bu günə qədər onlarla pandemiya olub, milyonlarla insan həyatını itirib. Müəyyən müddətdən bir, necə ki, pandemiya meydanına çıxıb, indi də olması mümkündür. İndi əvvəlkiylə müqayisədə pandemiya çox sürətlə inkişaf edir. Çünki dünya bir-birinə inteqrasiya olunmuş şəkildədir".

İnfeksiyoz deyir ki, virusun təbii şəkildə olma ehtimalı daha çoxdur: "Xüsusən də Çində yarasalarda olması bildirilib, yarasalar ən çox virus daşıyıcısıdır. Yarasalarda onlarla növ virus olur. Yarasalara virus təsir göstərmir. Çünki virus yarasanı xəstələndirmir, immun sistemləri güclüdür. O virus insana keçərsə, insanın xəstələnməsinə səbəb olur. Bizdə el arasında da yarasalardan xüsusi qorxu var. Bəlkə də bu ona bağlıdır. Çinlilər yarasaları yeyirlər. Düzdür, bəşirib yedikləri üçün o viruslar ölər. O viruslar yeni, bizə tanış olmayan viruslardır. Yeyilmə prosesində də virusa yoluxma mümkündür".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Ötən həftə görkəmli kinoaktyor, rejissor, Xalq artisti, Prezident təqaüdçüsü Ənvər Həsənov da doğum gününü, 73 yaşını qeyd etdi. Xatırladaq ki, Ənvər Həsənov 1965-ci ildən taleyini "Azərbaycanfilm" kinostudiyasına bağlayıb. Burada lentə alınan "Dəli Kür", "Uşaqlığın son gecəsi", "Yeddi oğul istərim", "Bizim küçənin oğlanları", "Dərviş Parisi partladır", "Babək", "Arxadan vurulan zərbə" və ümumilikdə 50-dən artıq filmə bir-birindən maraqlı obrazlar yaradıb.

Maraqlı oyun üslubu ilə tamaşaçıların rəğbətini qazanan aktyor eyni zamanda 20-dən çox filmə ikinci rejissor kimi fəaliyyət göstərib. Ənvər Həsənovun Azərbaycan kinematoqrafiyasının inkişafında xidmətləri dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Sənətçi 2000-ci ildə "Əməkdar artist", 2018-ci ildə "Xalq artisti" adlarına, 2023-cü ildə isə Prezidentin fərdi təqaüdüə layiq görülmüş.

"Yeni Müsavat"ın əməkdaşı Xalq artisti ilə söhbətləşib, bu və digər məsələlər ilə bağlı açıqlamalarını alıb. Həmin müsahibəni təqdim edirik:

- Ənvər bəy, isti yay mövsümünü necə keçirirsiniz? Əhvalınız, sağlamlığınız necədir?

- Vəziyyətim, halım heç deyiləsi deyil. Ömür boyu ayaq üstə, fəaliyyətdə olan, işləyən adam indi gəlib evdə oturub. Xəstəliklər bir tərəfdən, havaların tez-tez dəyişməsi, maqnit qasırğasının olması digər tərəfdən məni tamamilə haldan salıb. Ağrımayan yerim yoxdur. Beləliklə, oturmuşam evdə, televizora baxıram, qarşımda krossvollar, vəssalam...

- Bəs bu yay mövsümü istirahətə gedə bilmədiniz?

- Xəstəxanadan sonra məni insult keçirdim, ona görə də maşın sürə bilmirəm. Həmçinin bəzən "sudorqa"lar tutur, yeni mənə çətindir. Bir dəfə dostlarım gəlib məni bir həftəlik Nabrana apardılar. Amma uşaqları tək qoya bilmədiyim üçün tez qayıtdım. İndi oturub fikirləşirəm ki, belə tək özüm Gəncəyə gedim, bir həftəlik istirahət edim.

- Niyə məhz Gəncə?

- Orada dostlarım var, istirahət gedib onları yada salım. Amma bu barədə dəqiq heç nə bilmirəm. Bütün sümüklerim ağrıyır, hamısı da hərəkətsizlikdən, istilikdən.

- Bir neçə gün öncə 73 yaşıңыз oldu. Necə keçirdiniz, dostlarınız gəldimi?

- Doğrusu, dostlarıma doğum günüm olacağı barədə heç nə deməmişdim. Çünki son günlərim çox ağır keçmişdi. Bir neçə dostum, həmçinin Elxan Qasımov rəhmətə getdi. Bütün bunlar deyilə-

"Saqqallılara görə evdə otururam, çölə-bayıra çıxmıram"

Ənvər Həsənov: "Azərbaycan kinosu ilə bağlı ümidim yalnız iki şəxsədir"

si deyil. Yəni heç kəsə demədim ki, ad günüm olacaq. Buna baxmayaraq, 6-7 maşın adam evimə gəldi, məni təbrik etdi. Hətta gecə saat 11-də gələn də var idi.

- Yəqin ki, televizorda çəkdiyiniz filmləri görəndə o günlər, həmin çəkilişlər üçün darıxırsınız.

- Əlbəttə, darıxıram. Baxa-baxa da "Allah rəhmət eləsin" sözü dilimdən düşmür, çünki o cür gözəl sənətkarları itirdik. Doğrudur, bu, həyatın qanunudur, insanlar doğulurlar, sonra dünyasını dəyişirlər... Amma bir tərəfdən sevinirəm ki, yaxşı ki, zamanında bu filmlər çəkilib, o filmlər ki, ədəb-ərkan, adət-ənənə, hörmət-izzət məktəbidir. Gənc nəsil o filmlərə baxa-baxa hörmət-izzət qabiliyyəti götürüb, öyrəniblər. Amma, çox təəssüf ki, indiki nəsil daha çox kompüterə qurşanıb, bütün işlərini onun arxasında görür. Mənim də övladlarım da o cümlədən, hərəsi öz otaqlarında oturub kompüterlə işlərini görürlər.

Mən 59 il Azərbaycan filminə çalışmışam, 70 filmə iştirak etmişəm. Hansı filmə baxırsan mənim adım var. Nə yaxşı da ki, varam. İndi isə heç nə yoxdur, hara baxırsan saqqallılardır. Məni bir neçə dəfə filmə, seriala dəvət edəndə dedim ki, məni bağışlayın, mən o saqqallılarla işləyə bilmərəm. Onlar "taliban", vəhhabidirlər, ya necə, başa

düşə bilmirəm. Həmin saqqallılara baxanda düşünürəm ki, onların əqidələri başqa cürdür, bizim kimi deyillər. Ona görə də evdə oturmuşam, çölə-bayıra da çıxmıram.

- Sosial şəbəkələri də izləyə bilərsinizmi?

- 2007-ci ildə çox ağır qəza keçirtmişdim, başım partlamışdı. Həmin vaxt damarımın birini düzgün tikməyiblər deyə, o vaxtdan mən yuxu nədir bilmirəm, daim başımda ağrılar, qulağımda səslər var. Bu ağrılar məni öldürür. Ona görə internetə yaxın gedə bilmirəm. İstifadə etdiyim telefon da köhnə model telefondur, sadəcə, zəng gəlib-gedir. Bununla belə onun özü belə mənə mənfi təsir edir. Təzə nəşə xəbər olanda mənə zəng edib deyirlər.

- Bu sualı niyə verdim, "Babək", "Dədə Qorqud" filmlərində tərəf müqabiliniz olan Rasim Balayev bu günlərdə sosial şəbəkələrdə tənqid atəsinə tuş gəldi. Gah aldığı "İstiqlal" ordeninə, gah da müxtəlif mətbuat orqanlarına verdiyi açıqlamalara görə "yıxıb-sürüdürlər". Bu məsələdən xəbəriniz varmı?

- Bəli. Xəbərim var, zəng edib deyirlər. Əlbəttə ki, sənətkarlara qarşı bu cür mövqe adamı incidir. Mən də bu sənətin nümayəndəsiyəm. Rasim Balayevlə bağlı məsələyə nə deyim ki... O, kinoya 1973-cü ildə "Nəsimi" filmi ilə gəlib. Mən isə artıq 1965-ci ildən "Azərbaycanfilm"də işlə-

"Arxadan vurulan zərbə" filmindən sonra ünsiyyətimiz az olub, arada yalnız "salaməleyküm" olub. İndi bu olanlar haqda nə deyə bilərəm ki...

1981-ci ildə Türkan Şorayın əri Süleyman bəy məni Türkiyəyə işləməyə dəvət etmişdi. Dedim ki, yox e, mən Azərbaycandan kənarda qala bilmərəm. O zaman da kommunal evdə, 7 qonşu ilə birgə yaşayırdım. Allah İlham Əliyevə cansağlığı versin ki, 69 yaşında mənə "Xalq artisti" adı, 70 yaşında ev, bu isə Prezident təqaüdü verdi. Bu özü çox böyük dəyərdir. Doğrudur, əslində mən bun-

misan, bu qədər filmin var, beynəlxalq kino festivalından Azərbaycana birinci kişi mükafatını sən gətirmisən", hələ üstəlik, indi də universitetə təhsil almağa gəlmisən? Dedim ki, neyləyim, evdə dedilər ki, mütləq universitet diplomun olmalıdır. Güldü, dedi ki, "yaxşı, gəl otur".

Adil İskəndərov biz tələbələrə deyirdi ki, olar bilər ki, sizin kinoda rolunuz epizodik, ya ikinci dərəcəli, ya da əsas rol ola bilər, siz heç vaxt onların arasında fərq qoymamalısınız, çünki siz onları qəlbinizdən, daxilinizdən keçirib oynayırırsınız. Mən də Adil İskəndərovun bu tövsiyəsinə

əsas götürdüm. Məni indiki Murad, Cəlal, Sirac, Şahbaz bəy kimi çağırırlar, amma mən bu obrazları arasında heç bir fərq qoymamışam, hər biri mənim üçün çox əziz, doğmadır.

- Ənvər müəllim, bilirsiniz, artıq iki kino ittifaqı birləşir, bir kino qurumu yaranır...

- Mənim eşitdiyimə görə, sentyabr ayında yığıncaq olacaq, iki ittifaq dağılacaq, bir kino birliyi yaranacaq. Mənim fikrimi bilmək istəsəniz, həmin birliyə rəhbərlik edə biləcək yeganə istəklili, qabiliyyətli adam Cəmil Quliyevdir. Çünki Cəmil Quliyev həm ssenaristdir, həm Dövlət Film Fondunun direktoru, həm də aktyordur. Bu gün ondan başqa kinoya ürəyi yanan adam heç kimi görmürəm. Doğrudur, Rasim Balayev də yaxşıdır. Amma o da artıq yaşıldır, gəzə, dura bilmir. Şəfiqə Məmmədova da ki, Allah göstərməsin, Azərbaycan kinosunu mələtdi, ağlatdı. On görə də quruma rəhbər kimi yeganə Cəmil Quliyevi görürəm. Özüm də çalışsam ki, həmin tədbirdə iştirak edim.

- Sizcə, bundan sonra milli kinomuz ayağa qalxa biləcəkmi?

- Sözü düzü, Mədəniyyət Nazirliyinə yeni rəhbər təyin olunan Adil Kərimliyə çox ümidliyəm. Mən şəxsən onunla iki dəfə danışmışam. Özü mənə zəng edib hal-əhvalımı tutub, daha sonra Kino Forumuna dəvət edib. Tədbirdə də çıxışlarını dinlədim, sənətə, mədəniyyətə dəyər, qiymət verən, sevən, məhəbbət bəsləyən adamdır. Hələ ki, sağam, ona dəstək olmağa hazıram. Azərbaycan kinosunun gələcəyi ilə bağlı ümidlərim nazir Adil Kərimli və Cəmil Quliyevədir. Allah onların işlərini avand etsin.

✒ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

"Özümə görə heç vaxt heç kəsə ağız açmamışam"

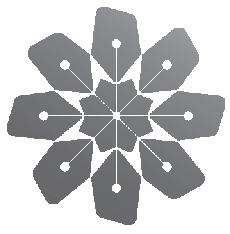
yırdım. Rasim Balayev kino-ya gələnə qədər mənim 7-8 filmim var idi, o cümlədən "İstintaq davam edir", "Torpaq. Dəniz. Od. Səma", "İnsan məskən salır", "Uşaqlığın son gecəsi", "Dəli kür", "Yeddi oğul istərim", "Bizim küçənin oğlanları".

Ondan sonra isə əsgərliyə getdim. Əsgərlikdən qayıtdıqdan sonra Rasim Balayevlə "Babək" filmində görüşdüm. Ona at sürməyi, rus bölmünü öyrədən mən olmuşam. Yəni bunu bir dost, sir-dəş, sənət insanı kimi etmişdim. Amma, sözün düzü, biz çox az bir yerdə oturmuşuq. "Dədə Qorqud", "Babək",

ları həddindən artıq gec al-dım, bəlkə də 30 il əvvəl al-malı idim. Sadəcə, özümə görə heç vaxt heç kəsə ağız açmamışam. Prezident sağ olsun ki, ömrümün sonlarına yaxın məni mükafatlandırdı.

- Ən çox hansı obrazınız üçün darıxırsınız, sizə daha çox əzizdir?

- Allah Adil İskəndərova rəhmət eləsin, mən onun tələbəsi olmuşam. Sevinirəm ki, öz müəllimlə 3 filmə tərəf müqabili olmuşam. Əvvəlcə 4 il kinoaktyor studiyasında tələbəsi olmuşam, daha sonra isə İncəsənət Universitetinə daxil olub onun sinfinə düşmüşdüm. Məni görəndə dedi ki, "diplomunu dünən al-

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Ermənilərin Livanda yerləşən Böyük Kilikiya Evinin katolikosu I Aram Azərbaycanın əleyhinə qızıışdırıcı, müharibəyə çağırış xarakterli açıqlamalar verib. “Yeni Müsavat” erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, erməni keşiş avqustun 12-də Theotokos kilsəsinə ziyarəti münasibətilə liturgiyadan sonra çıxış edib.

“Bizim ilk mesajımız Ermənistan hökumətinə ünvanlanıb. Ermənistan hökumətinin “Artsax”a (ermənilərin Qarabağda separatçı rejimlərinə qoyduqları uydurma ad-red.) qarşı tutduğu yanaşmalar artıq onu erməni dünyasının xəritəsindən silə və Ermənistanın gələcəyini təhlükə altına ata bilər.

Aramın fikrincə, elə bir struktur yaratmaq lazımdır ki, o, iqtidar, müxalifət, diaspor nümayəndələrindən, zəngin siyasi və diplomatik təcrübəyə malik insanlardan ibarət olsun: “Müvafiq olaraq bu struktur Azərbaycanla tamamilə fərqli üslubda, fərqli yanaşmalarla danışıqlar apar-sın. Azərbaycanla danışıqlarda Ermənistan uzdan tərəf kimi çıxış etməyi dayandırmalıdır, çünki bu mövqə yalnız güzəştə aparır”.

Katolikos İrəvanı Xankəndinin “blokadası” götürü-

lənə qədər Bakı ilə bütün danışıqları dayandıрмаğa çağırır: “Ümumiyyətlə, danışıqlarda Qarabağın Azərbaycanın tərkibinə daxil edilməsini nəzərdə tutan istənilən yanaşma rədd edilməlidir. Heç bir halda Dağlıq Qarabağın təhlükəsizliyini və müstəqilliyini təmin edən öz müqəddəratını təyinetmə ədalətli hüququ təmin etmədən Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyacağına dair vədlər vermək yolverilməzdir”.

Göründüyü kimi, adını “din adamı” qoyan insanların taleyi ilə oynayaraq yeni savaşı, müharibə, qan tökülməsini istəyir. Ruhani olduğu halda faşistsayağı çıxış etməkdən çekinmir. Bu bəyanatın arxasında əslində kimlər durur, məqsəd nədir?

Mövzu ilə bağlı **Milli Məclisin deputatı Ceyhun Məmmədov** “Yeni Müsavat”a dedi ki, Azərbaycanla

Din və tolerantlıq

Erməni katolikosundan müharibə çağırışları

Ceyhun Məmmədov: “Erməni kilsəsi xristian dəyərlərindən uzaqlaşılıb...”

Ermənistan arasında münasibətlərin alovlanması ədalətli hüququn təmin etmədən Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyacağına dair vədlər vermək yolverilməzdir”.

Ermənistan arasında münasibətlərin alovlanması ədalətli hüququn təmin etmədən Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyacağına dair vədlər vermək yolverilməzdir”.

kilsələrin davamlı olaraq təxribat yönü açıqlamalar verdiklərinin şahidi olur.

Bu, həm də dinlərin mahiyyətinə zidd olan məsələdir. Əslində səmavi dinlər insanların, bəşəriyyəti sülhə, birgə yaşayışa, qarşılıqlı anlaşmaya, normal münasibətlərə çağırır. Bu gün səmavi dinlərin - xristianlıq, yəhudilik, islamın bütün çağırışlarında sülhlə bağlı xüsusi məqamlar var. Amma Ermənistanda bu fərqlidir. Bu onu göstərir ki,

bu kilsə xristian dininin mahiyyətindən uzaqlaşılıb, artıq ekstremist bir təşkilata çevrilir”.

Deputat əlavə etdi ki, kilsə Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin gərginləşməsində əsas rol oynayır: “Nə üçün bu addımlar atılır? Hesab edirəm ki, bunun əsas səbəblərindən biri Ermənistanın xaricdəki bir sıra təşkilatlarının fondları kimi erməni kilsəsinin də Azərbaycanla Ermənistan arasındakı

münasibətdən bəhrələnməsidir. Bu müharibə dövründə kilsə davamlı olaraq ianələr yığaraq, bu ianələrdən müxtəlif məqsədlər üçün istifadə edib. Bunun da adını qoyurdu ki, Qarabağdakı ermənilərə yardım edir və sairə. Onlar artıq bu yardımdan məhrum olduqlarını görürlər.

İkincisi isə, onlar gündəmdə qalmaq, cəmiyyətin həyatından çıxmamaq üçün, Ermənistan cəmiyyətində separatizmə meyilli şəxslərin rəğbətini qazanmaq üçün davamlı olaraq bu addımları atırlar və bu cür bəyanatları verirlər. Onlar nə qədər dindən danışsalar da, özlərini din xadimi kimi təqdim etməyə çalışsalar da, dinin mahiyyətindən tamamilə uzaqlaşılırlar. Bunlar daha çox dinin adından istifadə edən dəlləllərdir. Ermənistan cəmiyyətini uçuruma, məhvə aparan, Ermənistanın gələcəyi haqqında düşünməyən təşkilata çevrilə bilərlər. Ermənistan cəmiyyəti ayıq-sayıq olmalıdır, anlamalıdır ki, bu kimi təşkilatlar, fəaliyyətlər onları məhvə aparır. Bu gün şans var ki, müharibəyə son qoyulsun. Onlar çalışmalıdır ki, bundan yararlansınlar”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Boşanma mədəniyyət(sizliyi)i - Gənc ailələri qayınanalar dağıdır iddiası

Əhməd Qəşəmoğlu: “Zorakılıqla üzləşən qadının polisə müraciətinə mən də pis baxıram...”

Azərbaycanda boşanma statistikası ürkəcaan deyil. Bunu statistik göstəricilər də sübut edir. Səbəblər müxtəlifdir. Oxşar olan isə yalnız bir şeydir: quru statistik rəqəmlərin arxasındakı ailə-məişət konfliktləri, uşaqların mənəvi-psixoloji sarsıntı keçirməsi, bəzən də qətlər, yaxud intihar həddinə çatdırma.

“Boşanmalarda ən çox günahkar valideynlərdir. Hətta deyərdim ki, xanımların analarının (qayınanalar - red.) mövqeyi daha çoxdur. Boşanan hər bir qızın arxasında anası dayanır. Sırf əmlaka görə düşmən olurlar. Çox vaxtı barışma ehtimalları sıfıra düşür”.

Bunu hüquq müdafiəçisi Samir Zeynalov deyib.

Onun sözlərinə görə, son 3 ildə boşanmaların əsas səbəbləri maddi vəziyyət yox, valideynlərin təziqəsidir: “Qisası, bu gün insanlar bir-biri ilə uzunmüddətli evlilik üçün araya gəlmirlər. Sadəcə, öz rahatlıqları üçün ailə qururlar. Gənclər maddi maraqlar üçün yox, mənəvi dəyərlər üçün ailə qurmaldır. Nikahdan öncə xidmət yaradılsa, o zaman insanlar

qeyri-rəsmi münasibətdə olacaqlar. Ölkəmizdə də bu say az deyil”.

Hüquq müdafiəçisi haqlıdır mı? Doğrudanmı, boşanmalarda qayınanaların rolu həlledicidir? Ümumiyyətlə, milli mentalitet Azərbaycan ailəsinin möhkəmliyində nə dərəcədə neqativ və ya pozitiv rol oynayır? Niyə Azərbaycanda sivil qaydada, mədəni şəkildə boşanma faktları azdır, mütləq dava-qırğın, polisə şikayət, hətta qətl hadisəsi

baş verməlidir? İsgəncədən bezən qadının, gənc ananın polisə müraciət etməsinə niyə pis baxılır?

Mövzu ilə bağlı tanınmış sosioloq Əhməd Qəşəmoğlu “Yeni Müsavat”a danışılıb. Sosioloq qeyd edib ki, indiki cəmiyyətdə qayınanaların rolu 50 il əvvəlki qədər deyil: “Hazırda cəmiyyət dəyişib, qayınanaların da rolu əvvəlki kimi güclü deyil. Bu məsələdə başqa amilləri nəzərə almaq lazımdır. Qayına-

na amili Azərbaycan cəmiyyətində get-gedə azalmaqdadır. Çünki indiki gənclər ailə quranda çalışırlar ki, evləri ayrıca olsun, işlərinə müdaxilə olunmasın, qayınanalar təsir etməsin. Əlbəttə ki, qayınanaların rolunu sıfır saymaq da olmaz, lakin onlar həlledici rol deyil. Beləliklə, qayınanalar boşanmalara təsir edən amillərdən biridir, amma əsas səbəb deyil. Bu səbəbi əsas götürmək qeyri-peşəkar yanaşma olardı”.

Sosioloq milli mentalitetin Azərbaycan ailəsinin möhkəmliyində neqativ və ya pozitiv rol oynamasından söz açır: “Milli mentalitetimiz məsələsinə gəldikdə, ümumiyyətlə, insanların eksəriyyəti bir sıra hallarda yarımcı bildiyi məsələlər barəsində danışır. Yeni milli mentalitetin mahiyyətini bilməyənlər ondan danışmağa çalışır.

Milli mentalitet çoxdan yaranmış, amma ortadan götürülə bilən xüsusiyyətlərdir. Biri var ki, milli kod, hansı ki, onu ortadan götürmək mümkün deyil, çünki insanların səsinə, yetişində ədalətində əks olunur. Yeni milli kod elə bir şeydir ki, onu dəyişmək mümkün deyil. Amma mentalitet vardır, onu dəyişməyə nə var ki? Elə bütün teleseriallar ona görə yaranmışdı ki, psixoloqlar, sosioloqlar bir araya gələrək milli mentaliteti dəyişmək üçün bu üsuldən istifadə edilməsini təklif etmişdilər. Yeni əgər verdiş etdiyimiz davranışlar, xüsusiyyətlər bizə mane olursa, onları hansısa üsullardan istifadə edərək aradan götürmək olar”.

Əhməd Qəşəmoğlu qeyd edib ki, dəyişən cəmiyyətdə hansısa problemi həll etmək üçün yenilənmiş cəmiyyətin xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq işlər görülməlidir: “Mürəkkəblənmiş cəmiyyətin yeni xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq texnologiyalar qurulmalıdır, bunun üçün isə dünyada geniş elmi metodlar var və bu elmi metodları dərk

edən, başa düşən memurlar lazımdır ki, bu memurlar çatışmır. O ki zorakılığa məruz qalan qadının polisə müraciət etməsinə cəmiyyətimizin pis baxmasına, düz edirlər. Şəxsən mən də bu məsələyə pis baxıram. Qadınların rahat şəkildə dərdini, problemini deyər biləcəyi sosial iş xidməti yaradılmalıdır.

Dəfələrlə bu barədə rəsmi orqanlara da bildirmişəm ki, necə ki, məhəllələr üzrə polis müvəkkili var, eləcə də sosial iş xidməti də olmalıdır. Qadınlar rahat şəkildə bu mərkəzlərə müraciət etməlidir. Sosial işçinin borcudur ki, problemlə, gərgin ailələri qeydə alsın, ailələr müraciət etməyəndə belə, özləri həmin ailələrə gedib, qohumlarla və yaxud digər şəxslərlə söhbətlər aparsın, elmi metodlardan istifadə edərək qabaqalıcı tədbirlər görsün.

Beləliklə, bir daha qeyd edirəm ki, gərginləşən cəmiyyətimizdə sosial iş xidmətinə böyük ehtiyac var. Həmçinin təhsildə də ailə, din, həyat bilgisi ilə bağlı dərslər tədris olunmalı və bunun sosial iş xidmətinin əməkdaşları həyata keçirməlidir. O ki qaldı hələ də boşanmaların sivil formada olmamasına, düşünməyə ki, bu məsələdə də sosial iş xidməti mühüm işlər görə, boşanmanın mədəni şəkildə olmasına və yaxud boşanmaya qədər ailədəki gərginliyin azalmasına nail ola bilər”.

Qalib GƏRAY,
“Yeni Müsavat”

Ukraynada müharibə 19-cu aya keçdi. Bir sıra siyasi müşahidəçilərə görə, müharibənin bunca uzanması Qərbin, özəlliklə ABŞ-nin Ukraynaya öldürücü və daha effektiv silahları, o sırada F-16-ları məqsədli şəkildə ləngitməsi ilə bağlıdır. Hətta belə fikir var ki, ABŞ Rusiyanın qələbəsini istəməsə də, əzici məğlubiyyətini də istəmir, çünki Çin amili var və s.

“Ukraynanın Qərb tərəfdəşlərinə izah etmək lazımdır ki, Rusiyanın məğlubiyyəti daha yaxşıdır, nəinki onun qorunub saxlanması”.

Bu sözləri Ukraynanın Avro-Atlantik Əməkdaşlıq İnstitutunun siyasi analitiki Vladimir Qorbaç deyib.

“Diplomatik və siyasi iş aparılmalıdır. Biz arqumentlər tapmalıyıq, göstərməliyik ki, Rusiyanın məğlubiyyətindən sonra vəziyyət yaxşılaşacaq”, - Qorbaç bildirib.

Onun fikrincə, Qərbdə Rusiyanın məğlubiyyətinin nüvə silahı və eskalasiya üzərində nəzarətin itirilməsinə səbəb olacağından qorxurlar. “İzah etmək lazımdır ki, Rusiya Federasiyasının indiki vəziyyətdə saxlanması daha böyük bəladır”, - təhlilçi vurğulayıb.

Maraqlıdır, Qərb Rusiyanın məğlub olmasından niyə qorxsun ki? Ona qalsa SSRİ də böyük nüvə dövləti idi. Amma Sovet İttifaqının süqu-

Sensasiya: “Qərb Rusiyanın dağılmasını istəmir” - Bəs SSRİ-nin çöküşü nə idi...

Politoloq: “Qərb Rusiyanı zəiflədərək elə hala gətirməyə çalışır ki...”

əsası Qərb tərəfindən Ukraynaya vaxtında lazım olan silah-sursat və hərbi texnikanın verilməməsi, verilənlərin isə gecikmələrlə olmasıdır. Görünən odur ki, Qərb Ukraynada Rusiyanı bataqlığa çəkməklə onun tədricən zəifləməsinə nail olmağa çalışır. Belə ki, Rusiyanın birdən-birə dağılması Qərbin planlarına uyğun deyil.

ki, hətta o zaman belə, kollektiv Qərb, başda ABŞ olmaqla, SSRİ-nin dağılmasında maraqlı deyildilər.

Biz bunu həmin dövrlər müstəqilliyini elan etmiş respublikaların müstəqilliklərinin tanınması ilə bağlı tərəddüdlərdə gördük. Uzun müddət ABŞ, Baltikyanı ölkələri çıxmaq şərtlə, digərlərinin müstəqilliyini tanımağa tələsmədi, bu proses xeyli zaman sonra həyata keçirildi. O zaman da eyni tərəddüdlər və narahatlıqlar var idi ki, SSRİ dağılsa 10 minlərlə nüvə başlığı olan bu ərazilərdə yaranacaq təhlükələrə dünya təhlükəsizlik sistemində ciddi zərər vura bilər.

Ona görə də 1990-cı illərdə ABŞ və Avropa Rusiyanın maraqlarını təmin etmək üçün bir çox dəstək addımları atdılar. Bir tərəfdən Ukrayna, Belarus və Qazaxıstanda olan nüvə başlıqlarının ləğv edilməsi üçün iş apardılar və bu ölkələrə müəyyən təminatlar verdilər. Digər tərəfdən, Baltikyanı ölkələri çıxmaq şərtlə, keçmiş SSRİ ərazilərini Rusiyanın nüfuz dairəsi kimi tanıdılar. Yəni o zaman da kollektiv Qərb SSRİ-nin dağılmasının qarşısını ala bilmədi. Qərb bu prosesin sürətlə baş verməsində maraqlı deyildi.

O ki qaldı bugünkü Rusiya və onun zəiflədilməsi məsələsinə, əlbəttə, bir tərəfdən ABŞ və kollektiv Qərb hal-hazırda Rusiyaya qarşı Ukraynanı dəstəkləyir və verilən bəyanatlardan belə nəticəyə gəlmək olar ki, onlar Ukraynanın qələbəsində,

1991-ci il sərhədlərinin bərpasında maraqlıdılar. Amma eyni zamanda Rusiyanın nüvə savaşına əl atmaması üçün maksimum ehtiyatlı addımlar atılır. Savaşın hər mərhələsinə uyğun şəkildə Ukraynaya yardımlar edilir. Yeni ilk dövrlər müdafiə silahları, indi isə müasir hücum silahları və texnikaları verilir. Hazırda son mərhələ üçün uzaqıvuran raketlərin verilməsi məsələsi müzakirə mərhələsindədir. O cümlədən Ukrayna pilotlarının F-16 qırıcı təyarelərini idarə etməsi üçün təlimlər başlanıb. Hollandiya və Danimarka kimi ölkələr Ukraynaya bu təyarelərin verilməsi ilə bağlı qərarlar qəbul ediblər”.

Politoloq hesab edir ki, kollektiv Qərb savaşı mərhələlərə bölərək uzatmaqla Rusiyanın tədricən zəifləməsinə nail olmağa çalışır. Bununla Rusiya cəmiyyətində və siyasi elitasında məğlubiyyətin qaçılmazlığının qəbul edilməsi prosesini həyata keçirirlər ki, əlavə hansısa nüvə eskalasiyası baş verməsin. Qərb Rusiyanı zəiflədərək elə hala gətirməyə çalışır ki, o, keçmiş SSRİ-də olmuş dövlətlərə təhdid yaratmasın, ətrafındakı ölkələrə iddialar irəli sürməsin, onlara təhlükə yaratmasın. Yeni elə bir Rusiya ki, gələcəkdə Çinlə mübarizədə Qərbə mane olmasın. Ukrayna müharibəsi ilə bağlı Rusiya və ABŞ arasında hansısa gizli anlaşmanın olduğu barədə iddialar isə inandırıcı deyil”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

SOCAR AQŞ, Türkiyə Neft Şirkəti (TPAO) ilə qazma xidmətləri üzrə yeni müqavilə imzalayıb

Kompleks qazma və quyu xidmətlərinin idarə edilməsi şirkəti SOCAR AQŞ-nin törəmə şirkəti “SOCAR AQŞ Sondaj Mühəndislik Sanayi və Ticarət A.Ş.” (SOCAR AQŞ Türkiyə), Türkiyə Respublikasının dövlət neft şirkəti olan Türkiyə Petrolları Anonim Ortaqlığı (TPAO) şirkəti ilə qazma xidmətləri üzrə mühüm müqavilə imzaladığını elan edir.

Müqaviləyə əsasən, SOCAR AQŞ Türkiyə, Türkiyənin cənub-şərq bölgəsində quruda yerləşən dörd neft quyu-su üçün qazma xidmətləri göstərəcək.

Bu müqavilə enerji sektorunda strateji tərəfdaşlığı təmsil edən hər iki təşkilat üçün mühüm nailiyyətdir. Sazişin ölkənin ümumi neft hasilatını dəstəkləyəcəyi və regionda məşğulluğu artıracağı gözlənilir.

Bu əlamətdar hadisəni şərh edən SOCAR AQŞ-nin Baş direktoru Samir Mollayev qeyd edib: “SOCAR AQŞ Türkiyə öz zəngin təcrübəsindən və müasir texnologiyalardan istifadə edərək layihə zamanı təhlükəsiz və səmərəli fəaliyyət göstərməyi və maksimum məhsuldarlığı təmin etməyi qarşısına məqsəd qoyub”.

“SOCAR AQŞ Türkiyə və TPAO arasında olan bu tərəfdaşlıq, regionun enerji sektorunda inkişafını dəstəkləmək üçün qarşılıqlı öhdəliyi vurğulayır. Biz texniki təcrübəmizdən istifadə etməyi və hər iki tərəfə uğur gətirəcək uzunmüddətli əlaqələri inkişaf etdirməyi səbirsizliklə gözləyirik”, - SOCAR AQŞ Türkiyə üzrə menecer Famil Xələfov əlavə edib.

SOCAR AQŞ innovativ texnologiyaları və peşəkar işçi qüvvəsi ilə müştərilərin gözləntilərini mütəmadi olaraq qarşılayaraq etibarlı xidmət təminatçısı kimi nüfuz qazanmışdır. Şirkət həm mövcud, həm də potensial layihələr üçün təhlükəsiz və səmərəli nəticələr təqdim etmək öhdəliyinə sadıq qalaraq TPAO-nun gələcək sayları üçün etibarlı tərəfdaş olacaq.

SOCAR AQŞ haqqında:

SOCAR AQŞ 2007-ci ildə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR), Nobel Energy və Abşeron Qazma MMC (AQŞ) tərəfindən təsis edilmiş kompleks qazma və quyu xidmətlərinin idarə edilməsi şirkətidir.

Şirkət qabaqcıl qazma texnologiyalarını və yeni idarəetmə üsullarını tətbiq etməklə neft və qaz quyularının qazılması sənayesində çoxillik təcrübəyə malikdir. SOCAR AQŞ ölkənin qazma sənayesində innovativ yanaşmalar tətbiq edən lider şirkət olub, təhlükəsiz və etibarlı həllər təqdim edən uğurlu fəaliyyət təcrübəsinə malikdir.

SOCAR AQŞ 2009-cu ildən Beynəlxalq Qazma Podratçıları Assosiasiyasının (IADC) üzvüdür və bütün tətbiq olunan beynəlxalq standartlara tam uyğun fəaliyyət göstərir.

Daha ətraflı: <https://www.socar-aqs.com/az/>

SOCAR AQŞ Türkiyə haqqında:

SOCAR AQŞ Türkiyə 2019-cu ildə SOCAR AQŞ-nin törəmə müəssisəsi kimi təsis edilib. Şirkət eyni ildə Türkiyədə Tuz Gölü yeraltı qaz anbarının genişləndirilməsi layihəsi üzrə China CAMC Engineering Co., Ltd-IC İctas Construction Industries & Trade Inc. JV ilə qazma müqaviləsi imzalayıb. Müqaviləyə əsasən, SOCAR AQŞ Türkiyə, Türkiyənin Aksaray rayonunun Tuz Gölü bölgəsində 40 quyu qazaraq təhvil verib. Tuz Gölü yeraltı qaz anbarının genişləndirilməsi Türkiyənin təbii qaza olan tələbatını ödəmək üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir və SOCAR AQŞ Türkiyə bu mühüm missiyanın uğurla həyata keçirilməsinə töhfə verib.

tundan sonra onun nüvə arsenalına nəzarət təmin olundu. Yeni minlərlə atom bombası da “Qırmızı imperiya”ni qoruya bilmədi.

Hər halda şəkk-şübhə yoxdur ki, Rusiya Ukraynaya qarşı işğalçı müharibədə qalib olsa, daha böyük ərazi iş-tahasına düşəcək və özəlliklə postsovet ölkələrinə təhlükə artacaq. İndi hansı yaxşıdır?

Ara-sıra belə iddialar da səslənir ki, Ukrayna ilə bağlı ABŞ və Rusiya (Bayden və Putin) arasında gizli anlaşma var. Belədimi?

Politoloq Oktay Qasımov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsinin uzanmasının bir çox səbəbləri var: “Bu səbəblərdən

MUSAVAT

Son səhifə

N 149 (8285) 25 avqust 2023

AVQUST

Cenevrədə gəncin “fəvvarə sevgisi” başına bəla açdı

Cenevrədə 20 yaşlı gənc başını məşhur “Je-do” fəvvarəsinin şırnağının altına qoymağa cəhd etdikdən sonra xəstəxanaya yerləşdirilib. Onun bunu nə məqsədlə etdiyi məlum deyil. Ancaq fəvvarə ilə ünsiyyət qurmaq istəyində özünəməxsusluquna həsəd aparmaq olar: o, əvvəlcə başını şırnağın altına salıb, sonra onu qucaqlamağa çalışıb, daha sonra isə təzyiqlə vuran su şırnağı onu fəvvarənin yanındakı plitələrə atıb. Sonra nədənsə o özünü daha əvvəl xilasedicilərin onu çıxartdığı gölə atıb. Zərərçəkmiş Cenevrə Universiteti Klinikaşına yerləşdirilib, onun vəziyyəti barədə məlumat verilmir.

İsveçrədə dərman qıtlığı yaşanır

Hazırda İsveçrədə dərman çatışmazlığı mövcuddur. Bunu “PharmaSuisse” cəmiyyətinin prezidenti Martina Ruqli bəyan edib. O bildirib ki, tibbi sığorta ilə təmin olunan bütün dərmanların təxminən yeddi faizi ölkədə mövcud deyil. Ruqlinin sözlərinə görə, çatışmazlıq antibiotiklər, ağrıkəsicilər, yüksək təzyiqə qarşı dərmanlar, həmçinin depressiya və epilepsiya vasitələrinə aiddir.

“PharmaSuisse” rəhbəri qıtlığı koronavirus pandemiyası zamanı Çin və Hindistandan dərmanların aktiv maddələrinin tədarükünün pozulması ilə izah edib. O qeyd edib ki, əhəlinin tez-tez soyuq deyimə ilə xəstələndiyi mövsümdə bu çatışmazlıq problemə çevrilə bilər.

Rusiyada şalələnin kənarında selfi çəkən turist yıxılıb öldü

Rusiyanın Pyatiqorsk şəhərindən olan turist İnquşetiya dağlarında yerləşən şalələnin yaxınlığında yıxılaraq həyatını itirib. Bu barədə İnquşetiya Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi məlumat yayıb. “Lyajginski şalələsinin kənarında selfi çəkən pyatiqorsklu turist yıxılaraq ölüb”, - məlumatda qeyd olunur. Hökumət qurumlarına turistin yıxılması haqqında məlumatı yerli sakinlərdən biri verib.

Çində rəqəmsal qəbiristanlıq: ölü basdırmaq çox baha başa gəlirmiş

Çində adi dəfn mərasimlərinin baha olması səbəbindən sakinlər doğmalarını “rəqəmsal qəbiristanlıq”larda basdırırlar. Bununla bağlı sosial şəbəkələrdə kadrılar yayılıb.

Məlum olur ki, bura küllərin saxlanıldığı bölmələrdir. Onun üzərində ölümlərin fotosəkillərinin nümayiş olunduğu ekran var. Bildirilir ki, 2023-cü ilin əvvəlindən Pekində 500-dən çox rəqəmsal məzar satılıb. Bu, səlahiyyətli yerə, çinlilərə isə pula qənaət etməyə kömək edir. Qeyd edək ki, Çində ənənəvi dəfn mərasimləri 5555 dollara (9,4 min manat) başa gələ bilər, rəqəmsal isə 70% ucuzdur.

181 min manatı zibilliyə atdı

Moskvalı sahibkar evindəki zibillə birlikdə 13 milyon rublu (təxminən 181 min manat) da məişət tullantıları qutusuna atıb. O, bu vəsaiti krediti ödəmək məqsədilə banka aparmaq üçün ayırıb.

Dmitri adlı şəxsin sözlərinə görə, pulun olduğu paket səhvən zibil qabına düşüb. O, zibil qabını binanın önündəki məişət tullantıları qutusuna boşaltdıqdan sonra evinə qayıdıb. Yalnız üç saatdan sonra anlayıb ki, çoxmilyonluq əmanətləri zibil qutusuna atıb. Dmitri geri qayıtsa da, pul paketini orada tapa bilməyib. Hadisədən sonra rusiyalı polisə müraciət edib. Hazırda polis hadisənin başvermə şəraitini araşdırır.

İranda boşanmalar artıb

İranda boşanma halları artıb. Bu barədə “Azad İran” “Telegram” kanalı məlumat verib. Bununla bağlı İran parlamentinin Tehran şəhərindən seçilmiş millət vəkili Möhsün Pirhadi bildirib. “Son 20 ildə boşanmaların sayı 162 faiz artıb. İnsanların 70%-i narkomaniyaya qurşananların və məcburi əməyə cəlb edilən uşaqların sayının artmasından narahatdır”, - deyərək qeyd edib.

“20 il ərzində boşanmaların bu qədər artması işsizlikdən iqtisadi böhrana, ailədaxili zorakılığa və sosial problemlərə qədər bir-biri ilə əlaqəli problemlərin açıq-aşkar sübutudur”, - deyərək Möhsün Pirhadi vurğulayıb.

Yaponiya ordusu cinsi təcavüz bataqlığında

Yaponiya ordusu zorakılıq və cinsi təcavüz girdabında batıb. Bu barədə ölkənin Müdafiə Nazirliyinin sifarişi ilə hazırlanmış hesabatdan məlum olub. Bildirilir ki, 1325 şikayətdən əksəriyyəti iş yerində zorakılıq və ya digər səlahiyyətlərdən sui-istifadə, təxminən 12%-i isə cinsi qısnama halları ilə bağlı olub. Əsgərlərdən biri xidmətdə olarkən bir il ərzində hər gün cinsi təcavüzə məruz qaldığını bildirib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Donuzlar heç vaxt başlarını yuxarı qaldıra bilmir.
- * Dünya əhalisinin, demək olar ki, 50 faizi telefondan istifadə etmir.
- * 1 saat qulaqlıqdan istifadə qulaqdakı mikrobların sayını 700 faiz artırır.
- * Barmaq izləri kimi hər insanın özünəməxsus dil izi də var.
- * Beethoven son əsərini kar halda bəstələyib.
- * Eyfel qülləsinin hazırlanmasında 6400 ton ağırlığında 18.100 ədəd dəmir parçasından istifadə edilib.
- * İnsan orqanizmindəki bütün damarların uzunluğu 15 min km-dir.
- * Bir futbolçu topa hər dəfə başı ilə vuranda beynində min hüceyrə ölür.
- * İnsanın başında orta hesabla 30.000-100.000 ədəd saç var. Hər gün onlardan 100-ü tökülür.
- * Amerikalıların 60 faizi ölkələrini xəritədə tapa bilmir.
- * Dünyadakı kişilərin 10, qadınların isə 8 faizi solaxaydır.
- * Qədim Çində valideynlərin ad günündə verilən ən yaxşı hədiyyə tabut hesab olunurdu.
- * Günəş sisteminə daxil olan bütün planetləri bir tək Yupiterin içinə sığdırmaq mümkündür.
- * Britaniya kraliçasının imperiya tacında düz 1783 brilyant qaş düzülüb. Onların arasında ən məşhuru 309 karatlıq “Afrika ulduzu”dur.
- * Heç bir kağız vərəqini yeddi dəfədən artıq bərabər qatlamaq mümkün deyil.
- * Kişilər qadınlara nisbətən üç dəfə çox intihar edirlər. Ancaq qadınlar kişilərdən üç dəfə artıq intihar cəhdi edirlər.
- * Dünyada ən çox poçt şöbəsi olan ölkə Hindistandır. Orada 152 792 poçt şöbəsi fəaliyyət göstərir.
- * 1950-ci ildə Çində orta insan ömrü 35 il olduğu halda, 2000-ci ildə bu rəqəm 70-ə çatıb.
- * 39-cu ABŞ prezidenti Cimmi Karter dəqiqədə 2000 söz sürətlə oxumağı bacarmış.

Ürəyi ardıcıl beş dəfə dayanan qadın sağ qaldı

Moskva vilayətinin Şçelkovo şəhərində həkimlər ürəyi 5 dəfə dayanan qadını xilas ediblər. Regionun Səhiyyə Nazirliyinin məlumatında bildirilir ki, 56 yaşlı rusiyalı qadın kliniki ölüm vəziyyətində xəstəxanaya yerləşdirilib. Ürək-ağciyər reanimasiyası nəticəsində həkimlər qadının dayanmış ürəyini işə sala biliblər. Bir saat sonra o, ikinci dəfə ürək tutması keçirib. 30 saatdan sonra qadının ürəyi yenidən dayanıb - həkimlər onu yenidən uğurla reanimasiya ediblər. Bir gün sonra daha iki belə hadisə baş verib.

Qəbul anından qadın reanimasiya şöbəsində olub. Altıncı gün onun vəziyyəti stabilləşib. Xəstə müayinə olunub və ürək çatışmazlığı aşkar edilib. O, yeni ürək dayanmalarının qarşısını almaq üçün portativ defibrilator ilə təchiz edilib. Qeyd edək ki, ürək-damar xəstəlikləri bütün dünyada ölümün əsas səbəbi olaraq qalır.

Son dövrün “ən məhsuldar casus”u aşkarlandı

Çindən olan “Robin Çjan” ləqəbli casusun Britaniya rəsmilərindən məxfi məlumatlar aldığı və məlumat mübadiləsi etdiyi məlum olub. Dövlət qulluqçuları üçün “əlverişli” olan bu sövdələşmələr saxta profilər vasitəsilə bağlanıb. Müəyyən edilib ki, bir tək çinli casus “LinkedIn” profilərindən istifadə edərək minlərlə Britaniya məmurunu külli miqdarda pul və gəlirli biznes sövdələşmələri müqabilində dövlət sirlərini ötürməyə sövq etməyə çalışıb.

Qərb təhlükəsizlik xidmətləri “Robin Çjan” ləqəbli bu kəşfiyyatçını son dövrlərdə Britaniya maraqlarına qarşı işləyən “ən məhsuldar casus” adlandırıb. Məlum olub ki, Böyük Britaniya son beş ildə onun maraqlarının hədəfinə çevrilib.

Robin Çjan özünü müxtəlif şirkətlərin işçisi kimi təqdim edib. Hər məlumat ötürülməsi üçün o, məmurlara 10 min dollardan başlayan məbləğlər təklif edib. Bəzən isə pul əvəzinə Çinə pullu səfərlər və ya sərfəli konfranslarda iştirak vəd edib. Kəşfiyyatçının hələ də bu yolla məxfi məlumatları əldə etdiyi bildirilir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 2160

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500